

Skal EU styre strømmen?

EUs energipakke 4, ACER og kraftkontroll

Innhold

Energipakke 4 – kort fortalt	2
<i>Morten Harper</i> Mer myndighet til ACER	4
<i>Peter Ørebech</i> Nye samkjøringslinjer over grensene	10
<i>Arne Byrkjeflot</i> Trussel mot norsk industri	18
<i>Jan R. Steinholt</i> ACER avgjør flaskehalsinntektene	27
<i>Morten Harper</i> Hva med suvereniteten?	32
<i>Morten Harper</i> Klima og «ren energi»	42
<i>Jan R. Steinholt</i> Hva skjedde med forutsetningene for Energipakke 3?	45

Nei til EUs skriftserie Vett nr. 3 2020

Redaktør: Morten Harper

Redaksjon: Jan R. Steinholt og Arne Byrkjeflot

Grafisk utforming: Eivind Formoe

Forsidetegning: Jørgen Bitsch

ISSN: 1504-5374 / ISSN elektronisk utgave: 1891-4837

Opplag: 3000

Trykkansvarlig: Retail Production AS

Les tidligere Vett-utgaver og bestill abonnement på www.neitileu.no

Energipakke 4

kort fortalt

EU bygger videre energiunionen, og samler mer makt hos ACER.

EUs nye Energipakke 4 består av fire direktiver og fire forordninger. Den innebærer at energibyrået ACER, EU-kommisjonen (eller EØS-tilsynet ESA) og ACERs underbruk i Norge, Reguleringsmyndigheten for energi (RME), får enda mer myndighet på bekostning av nasjonal styring på energiområdet.

For eksempel skal ACERs direktør kunne utplassere én eller flere tjenestemenn også i andre land enn ved hovedkontoret i Slovenia. EU-byrået kan etablere et slikt kontor selv om landet ikke vil. Det betyr at ACER kan drive en svært tett oppfølging av enkeltland, og med et eget forvaltningsapparat. ACER kan kreve utlevert all informasjon fra både foretak og myndigheter, og gi bøter hvis byrået mener denne informasjonsplikten er brutt. I tillegg kan ACERs forlengede arm RME ilegge store bøter til foretak i Norge som ikke følger EU-reglene eller pålegg fra ACER.

Det er EUs politiske målsetninger som skal oppfylles gjennom Energipakke 4. *Peter Ørebech* påpeker at det gjelder også for Norge ved innlemmelse i EØS-avtalen, og det gjelder uansett om disse målsetningene strider mot Norges energipolitiske mål. Dette vil gi et press for etablering av flere utenlandskabler. Selv om det hevdes at Norge styrer dette via vår konsesjonslovgivning, så er dette en sannhet med modifikasjoner. Det er ikke Norge alene som bestemmer over utenlandskablene.

Målet for energiunionen er at energien skal flyte fritt i EUs indre marked, som en femte frihet. Dette skal ut fra markedslogikken harmonisere energiprisene. *Arne Byrkjeflot* skriver at gjennom Energipakke 4 lager EU et nettsystem der kapasitetsbegrensninger skal bli så godt som umulig. For Norge betyr tilkoblingen økt strømpris, som kan gjøre norsk kraftkrevende industri ulønnsom slik at produksjonen blir flyttet til andre verdensdeler.

Energipakke 4 har av EU blitt kalt «ren energi»-pakken. Ved å innordne seg EUs energiunion og ACER mister derimot Norge viktige verktøy for grønn omstilling. Norsk industriproduksjon basert på klimavennlig, fornybar kraft kan bli utkonkurrert. EUs energiunion er dessuten en pådriver for mer vindkraft på land og effektkjøring av vannkraftverk, som er en trussel mot norsk natur.

I EØS-avtalen skjer EU-tilpasningen bit for bit, slik at man best ser summen av suverenitetsavståelsen over tid. *Jan R. Steinholt* påviser at de forutsetningene som regjeringspartiene H, V og Frp sammen med Ap og MDG la til grunn for ACER-vedtaket i 2018, ikke står seg. Norske myndigheter har *ikke* full styring og kontroll over alle avgjørelser som gjelder energitryggheten. Flaskehalsinntektene kan bare unntaksvis benyttes til å redusere nettleien.

På nyåret 2021 skal Høyesterett avgjøre om Nei til EU får fremme søksmålet om at Stortingets ACER-vedtak er ugyldig, fordi man ikke fulgte Grunnlovens § 115 som fordrer tre fjerdedels flertall for å gjøre vedtak. *Morten Harper* gjennomgår den myndighetsoverføringen som ligger i Energipakke 4, og viser at dette er en suverenitetsavståelse som er mer enn «lite inngripende». Myndighetsoverføringen skjer på et viktig samfunnsområde, energi, med stor betydning både for næringsliv og innbyggere. Norge har ikke likeverdig deltagelse i ACER og er uten stemmerett. Vi vet per i dag ikke når Stortinget skal behandle saken, men det må være en forutsetning at dette skjer etter Grunnlovens § 115.

Mer myndighet til ACER

Den nye ACER-forordningen gir EUs energibyrå rett til å etablere egne lokalkontor for oppfølging av EUs planer og regler i medlemslandene, også om landet selv ikke gir samtykke.

Av Morten Harper

EUs energipakke 4 er et omfattende regelverk som består av fire forordninger og fire direktiver. De siste delene av den nye energipakken ble vedtatt av EUs ministerråd i mai i fjor (ved offisiell publisering datert 5. juni 2019). Regelverket har trådt i kraft i EU. Som utgangspunkt skal Energipakke 4 også tas inn i EØS-avtalen, hvis ikke Norge (eller Island) sier nei. Energipakke 4 består av:

- Den reviderte ACER-forordningen (2019/942)
- Den revidert elektrisitetsforordning (2019/943)
- Det reviderte elmarkedsdirektivet (2019/944)
- Forordning om beredskap i elektrisitetssektoren (2019/941)
- Forordning om styringssystem for energiunionen (2018/1999)
- Det reviderte bygningsenergidirektivet (2018/844)
- Det reviderte fornybardirektivet (2018/2001)
- Det reviderte energieffektiviseringsdirektivet (2018/2002)

Nye oppgaver for EUs energibyrå

La oss se nærmere på innholdet i den nye ACER-forordningen. ACER ble etablert gjennom EUs energipakke 3, med hovedsete i Ljubljana i Slovenia. EUs energibyrå skal sørge for gjennomføring av energiunionens mål: fri flyt av energi over landegrensene i EUs indre marked. Ut fra denne logikken er det ikke overraskende at ACER får økt myndighet på flere områder.

Allerede i den reviderte ACER-forordningens fortale fastslås det at ACER har fått «nye viktige oppgaver» angående grensekryssende infrastruktur både for strøm og gass (punkt 2). Det står også at «ACERs rolle når det gjelder overvåking og bidrag til implementering av nettverkskoder og retningslinjer har økt» og at denne

overvåkingen er en «nøkkelfunksjon» for ACER (punkt 19). Videre at det ville være nyttig å strømlinjeforme beslutningsprosessen for vilkår og metodikk som utvikles knyttet til nettverkskoder og retningslinjer, ved å sende dette direkte til ACER for avgjørelse (punkt 20). Det uttrykkes bekymring over at «enkelte medlemsland eller regioner er isolert eller ikke tilstrekkelig påkoblet» det europeiske nettet, og man nevner spesielt øystater og land i utkanten av unionen (punkt 6).

Plikter å gi ACER informasjon

ACER kan vedta pålegg om å få utlevert informasjon i mange sammenhenger. Reguleringsmyndighetene (RME), Nettverkene for systemoperatører (ENTSO) for strøm og gass, de regionale koordineringssentrene, EUs enhet for distribusjonssystemoperatørene, transmisjonssystemoperatørene (som Statnett), og de godkjente kraftbørsene skal gi ACER den informasjon som byrået trenger for å utøve sine oppgaver. Energibyrådet har dessuten egen hjemmel for å kreve informasjon både fra de regionale koordineringssentrene

Situasjoner der ACER kan bestemme

Den reviderte ACER-forordningens artikkel 2d ramser opp en rekke situasjoner der energibyrådet kan treffe vedtak:

«issue individual decisions on the provision of information in accordance with Article 3(2), point (b) of Article 7(2) and point (c) of Article 8; on approving the methodologies, terms and conditions in accordance with Article 4(4), Article 5(2), (3) and (4); on bidding zones reviews as referred to in Article 5(7); on technical issues as referred to in Article 6(1); on arbitration between regulators in accordance with Article 6(10); related to regional coordination centres as referred to in point (a) of Article 7(2); on approving and amending methodologies and calculations and technical specifications as referred to in Article 9(1); on approving and amending methodologies as referred to in Article 9(3); on exemptions as referred to in Article 10; on infrastructure as referred to in point (d) of Article 11; and on matters related to wholesale market integrity and transparency pursuant to Article 12.»

(reviderte ACER-forordning artikkel 7(2), punkt b) og fra godkjente kraftbørser (artikkel 8, punkt c).

ACER avgjør ved uenighet

ACER skal ikke bare overvåke energiflyten, men kan endre og godkjenne metodene som gjennomfører nettverkskoder og retningslinjer. Dette er de detaljerte reglene for drift og tilkobling på overføringsnett, og som styrer energiflyten. Når reguleringsmyndighetene i en region inngår avtale om nettverkskoder og retningslinjer skal dette meldes til ACER (artikkel 5.3). Der en inngått avtale har merkbar virkning for det indre energimarkedet eller forsynings-sikkerheten utenfor regionen, kan ACER kreve å få forelagt avtalen til godkjenning. Hvis reguleringsmyndighetene ikke kommer til enighet om en avtale, har ACER myndighet til å skjære igjennom og treffe vedtak (artikkel 5.4).

En sentral myndighet for ACER er å gjøre vedtak i saker som gjelder grensekryssende handel eller grensekryssende energisystem og involverer reguleringsmyndighetene i minst to land (artikkel 6.10). Reguleringsmyndighetene har seks måneder på seg til å bli enige. Hvis ikke kan ACER treffe vedtak. Reguleringsmyndighetene kan imidlertid i fellesskap be om at fristen forlenges med inntil seks måneder. Før disse tidsfristene kan reguleringsmyndighetene i en felles henvendelse be ACER avgjøre saken.

ACER kan også overta og treffe vedtak i saker der reguleringsmyndighetene ikke følger opp uttalelser fra ACER til nettverket for el-systemoperatører (ENTSO-e), EUs enhet for distribusjonssystemoperatørene (EU DSO) eller de regionale koordineringssentrene (artikkel 4.7). Når ACER kommer med en grunnlagt uttalelse om at det kan foreligge regelbrudd, skal reguleringsmyndighetene med enstemmighet fastslå om det er brudd på reglene og bestemme hvilke tiltak som skal iverksettes. Hvis reguleringsmyndighetene unnlater å gjøre dette innen fire måneder, skal saken forelegges ACER for vedtak. Denne fristen kan ikke forlenges.

Regioninndeling og forsynings-sikkerhet

ACER avgjør det geografiske området for de regionale koordineringssentrene (revidert ACER-forordning artikkel 7.2, som henviser til den reviderte elektrisitetsforordningen). Nettverket for el-systemoperatører (ENTSO-e) utarbeider forslag til regioninndelingen. Gjennom de regionale koordineringssentrene blir kontroll- og

oppfølgingssystemet i EUs energiunion mer operativt og direkte, med ACER på toppen.

ACER har en avgjørende rolle i vurderinger av energisikkerhet og risikoforberedelser. Byrået godkjenner og kan endre metodikk og beregninger som gjelder vurderinger av energitilgangen i EU (European resource adequacy assessment). Det samme gjelder tekniske spesifikasjoner for å delta i grensekryssende prosjekter for økt energikapasitet (artikkel 9.1 med henvisning til den reviderte elektrisitetsforordningen). ACER skal også godkjenne og kan endre metodikken for å påvise mulige strømforsyningskriser på et regionalt nivå, samt for vurderinger av tilstrekkelig strømforsyning på kort sikt og etter sesong (artikkel 9.3 med henvisning til forordningen om beredskap i elektrisitetssektoren).

Gjennomføre EUs nettutviklingsplan

Revidert ACER-forordning artikkel 11 gir EUs energibyrå en sentral rolle i utviklingen av ny transeuropeisk infrastruktur for elektrisitet og gass, og ACER kan også treffe bindende vedtak. ACER skal sammen med de to nettverkene for systemoperatører (ENTSO) overvåke fremdriften for prosjekter som skal skape ny overføringskapasitet. ACER skal også påse gjennomføringen av EUs planer for nettutvikling. Det er både en tiårig nettutviklingsplan (TYNDOP) og en plan for prioriterte prosjekter (Projects of Common Interest, PCI). Hvis ACER mener gjennomføringen av EU-planene er

Byrået: EUs energibyrå ACER har hovedkontor i Ljubljana i Slovenia. (Foto: ACER.)

mangelfull eller går for tregt i et land, skal ACER komme med henstillinger til systemoperatørene og reguleringsmyndighetene for å få prosjekter på sporet i tråd med EUs prioriteringer (artikkel 11 (b)). Problemstillinger knyttet til mellomlandsforbindelser er nærmere omtalt i kapitlene på side 10 og 18.

Tilsyn med energihandel

ACER skal føre et særlig tilsyn med engrosmarkedet for energi (revidert ACER-forordning artikkel 12). Byrået skal overvåke markedet og komme med anbefalinger til EU-kommisjonen. ACER skal også samordne etterforskning der byrået mener EU-regler er brutt. ACER kan kreve informasjon utlevert og kan, med enkelte unntak, pålegge reguleringsmyndighetene i landene å iverksette etterforskning (artikkel 12 (c), jf. artikkel 16(4) i direktiv 1227/2011 om integritet og innsyn i engrosmarkedet for energi).

I tillegg skal ACER sammen med EU-kommisjonen, medlemslandene og reguleringsmyndighetene føre tilsyn med både engrosmarkedet og salg til sluttbruker av strøm og naturgass (artikkel 15). ACER skal særlig følge med på prisene for strøm og naturgass til forbrukere, mulige barrierer for handel over landegrensene, regulatoriske hindringer for nye markedsaktører og statlig påvirkning av energiprisene. Det ligger i kortene at dette ytterligere vil begrense det nasjonale handlingsrommet for offentlig styring av energimarkedet og bruk av energiressurser i en statlig industripolitikk.

Lokale ACER-kontor

ACER har et styre med representanter fra landenes reguleringsmyndigheter (Board of Regulators, artikkel 22) og et administrativt styre med ni utnevnte medlemmer (artikkel 18). I begge styrene gjøres vedtak med kvalifisert flertall (to tredjedeler), som i den tidligere ACER-forordningen (energipakke 3). Norge har ikke har stemmerett i EUs energibyrå, og det kan nok også utelukkes at Norge vil få det hvis Energipakke 4 innlemmes i EØS-avtalen.

ACERs direktør får utvidede fullmakter i den reviderte ACER-forordningen (artikkel 24). For å utføre ACERs oppgaver på en «god og effektiv» måte kan direktøren avgjøre om det skal utplasseres én eller flere tjenestemenn i et EU/EØS-land (artikkel 24.1(k)). For ACER etablerer et slikt lokalt kontor skal direktøren hente inn synspunkter fra det berørte landet, men det er ikke nødvendig med samtykke fra landet. Det er bare EU-kommisjonen og ACERs

administrative styre som trenger å gi sin godkjenning til at det opprettes lokale ACER-kontor.

For eksempel hvis et lands reguleringsmyndighet RME ikke følger opp ACERs vedtak i tilstrekkelig grad. Dette gir ACER anledning til en enda tettere oppfølging av enkeltland, og strekker EUs forvaltningsapparat utover i energiunionen.

Nye samkjøringslinjer over grensene

For en EU-lokalisert kraftprodusent som argumenterer med at for eksempel Holmenkollåsen egner seg særdeles godt for vindturbiner, grunnet kort distanse til et stort marked, vil Norge ikke så lett slippe unna ACERs misnøye med avslaget, og følgende omgjøring av et norsk avslag.

Av Peter Ørebech

Dette avsnitt omhandler EUs elektrisitetsmarkeder, herunder regler om nettutviklingsplan. Grunnprinsippene, det vil si regler om konkurransedyktighet, forbrukerorientering, fleksibilitet og ikke-diskriminering, gjelder for alle sider av elektrisitetssektoren. *Hovedregelen* finnes i det reviderte el-markedsdirektivet artikkel 3:

«1. Medlemsstatene sikrer, at deres nasjonale ret ikke virker urimelig tregende for grænseoverskridende handel med elektrisitet, forbrukerdeltagelse, herunder gjennom fleksibelt elforbruk, investeringer i navnlig variabel og fleksibel energiproduksjon, energilagring, indførelse av elektromobilitet eller nye samkjøringslinjer mellom medlemsstater, og at elpriserne afspejler de reelle forhold med hensyn til udbud og efterspørsel.

2. Medlemsstatene tager i forbindelse med udviklingen af nye samkjøringslinjer hensyn til målene for elektricitetssammenkobling som fastsat i artikel 4, litra d), nr. 1), i forordning (EU) 2018/1999.»

I henhold til denne bestemmelse er det *EUs politiske målsettinger* som skal oppfylles. Det gjelder også for Norge og det gjelder uansett om disse målsettinger strider mot Norges energipolitiske mål. Dette betyr at vannfallrettighetsloven av 14 desember 1917 nr. 16 § 1 må oppheves eller i det minste omskrives, for eksempel slik:

«Landets vannkraftressurser tilhører og skal forvaltes til beste

Peter Ørebech er professor i rettsvitenskap ved Norges arktiske universitet UiT. Ørebech har på oppdrag fra Nei til EU skrevet betenkningen «EUs Energibyrås Energipakke 3 & 4 og Kongeriket Norges Grunnlov», utgitt september 2020. Denne teksten er et redigert utdrag.

for allmennheten. Dette skal sikres gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå».

Forslag til ny tekst:

«Landets vannkraftressurser som tilhører allmennheten og skal forvaltes til beste for EØS/EU-rettssubjekter skal sikres gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå».

EUs målsettinger for energisektoren

EUs politiske målsettinger for energisektoren er utformet slik:

«den grad af sammenkobling af elnettet, som medlemsstaten stræber efter at opnå i 2030 i lyset af målet om en grad af sammenkobling af elnettet inden 2030 på mindst 15 %, med en strategi, hvori niveauet fra og med 2021 fastsættes i tæt samarbejde med de berørte medlemsstater under hensyntagen til 2020-sammenkoblingsmålet på 10 % og hasteindikatorerne baseret på prisdifferencen på engrosmarkedet, nominel transmissionskapacitet på samkøringslinjerne i forhold til maksimalbelastning og med installeret vedvarende produktionskapacitet som fastsat i bilag I, del 1, afdeling A, punkt 2.4.1. Hver ny samkøringslinje underkastes en socioøkonomisk og miljømæssig cost-benefit-analyse og implementeres kun, hvis de potentielle fordele opvejer ulemperne».¹

Her – ved å gå med på EUs Energipakke 4 – slutter Norge seg til planene om at utvekslingskapasiteten skal utgjøre minst 15 % av landets produksjonskapasitet. Dette vil gi et press i retning av etablering av flere utenlandskabler over de neste 10 år. Selv om Norge hevder at vi styrer dette via vår konsesjonslovgivning så er dette en sannhet med modifikasjoner. *For det første:* Det er ikke Norge alene som bestemmer over utenlandskablene. Dette skal skje «i tæt samarbejde med de berørte medlemsstater». *For det annet:* Norge går med på en rekke forpliktelser som følger av FORORDNING (EU) 2018/1999 (som det fører alt for langt å gå inn på her). Det utarbeides planer for økningen i utvekslingsnivået til minst 15 %. Planene for dette sendes til:

«Kommissionen [som] vurderer udkastene til integrerede nasjonale energi- og klimaplaner og kan fremsætte landespecifikke henstillinger til medlemsstatene i overensstemmelse med artikkel 34 senest seks måneder før tidsfristen for innsending av disse integrerte nasjonale energi- og klimaplaner.»²

Hver medlemsstat tar behørig hensyn til Kommissjonens eventuelle henstillinger i sin integrerte nasjonale energi- og klimaplan (artikkel 9.3). Videre gjelder at vi ikke kan styre dette på måter som strider mot EU-rettslige grunnprinsipper, for eksempel forbudet mot eksporthindringer (EØS artikkel 12) og forbudet mot diskriminering på grunn av nasjonalitet (EØS artikkel 4).

Setter vilkår for at nasjonale vedtak er gyldig

Medlemsstatenes fremgangsmåte ved behandlingen av søknader om bevilning skal overholde EU-retten – *acquis communautaire*:

«Artikkel 8: 1. Ved etablering af ny produktionskapacitet anvender medlemsstatene en bevillingsprocedure, som forløber i henhold til objektive, gennemsigtige og ikkeforskelsbehandlende kriterier. 2. Medlemsstatene fastsætter kriterierne for meddelelse af bevilninger til etablering af produktionskapacitet på deres område. Ved fastsættelsen af passende kriterier tager medlemsstatene hensyn til...»³

Og så listes det opp alle hensyn som medlemsstatene skal oppfylle for at nasjonale bevillingsvedtak skal være gyldig. EU-kravene må leses i sin kontekst, jf. for eksempel *artikkel 63*:⁴

«1. Nye jævnstrømssamkørlinjer kan på anmodning midlertidigt indrømmes en undtagelse fra artikkel 19, stk. 2 og 3, i denne forordning og artikkel 6 og 43, artikkel 59, stk. 7, og artikkel 60, stk. 1, i direktiv (EU) 2019/944, forudsat følgende betingelser er opfyldt:»

Ny rettslig virkelighet

Hvordan forholder Norge seg til den nye rettslige virkelighet? Norges regjering har svært beskjedne ambisjoner når det gjelder kravet om eksklusiv beslutningskompetanse ved grensekryssende kabler for elektrisitet. Om det «videre arbeid for tilrettelegging

for grensekryssende krafthandel» heter det kun at «Regjeringen arbeider for å sikre norske aktører innflytelse i utarbeidelsen og gjennomføringen av slike regler (sic!)». ⁵ Spranget til uttalelser fra to statsråder i Energidepartementet – hvorav den ene til og med fra Stortingets talerstol – og regjeringens syn i den kongelige proposisjon, er milevid. ⁶

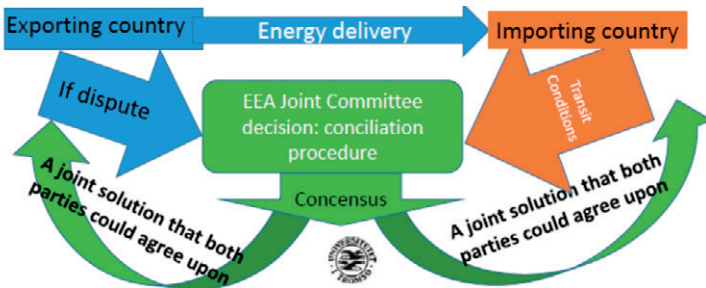
Virkemiddelet videre skal altså være *politisk press*. Innflytelsen kan rettes inn mot regler for *bevillingssystemet*⁷ eller de *retningslinjer* som gjelder for tildeling av bevillinger, se for eksempel FORORDNING (EU) 2019/943 Artikkel 61. ⁸

Regjeringen legger til grunn at når kompetansen tilligger Kommisjonen skal dette leses i henhold til «gjennomgående tilpasning»:

«Det følger av EØS-avtalen protokoll 1 om gjennomgående tilpasning punkt 4 d) at funksjoner som Kommisjonen utfører i forbindelse med fremgangsmåter for verifikasjon eller godkjenning, informasjon, underretning eller rådspørring og lignende saker, for EØS/EFTA-statene skal utøves i samsvar med fremgangsmåter som er fastsatt mellom dem. Det er derfor EFTAs overvåkningsorgan som vil gjennomgå vedtak om sertifisering av TSO i EØS/EFTA-statene. I henhold til artikkel 10 nr. 7 kan Kommisjonen kreve informasjon fra transmisjonssystemoperatører eller andre energiforetak i forbindelse med prosedyren for sertifisering av en TSO. Det er klargjort at denne kompetansen ligger hos EFTAs overvåkningsorgan.»⁹

EUs energibyrå ACER er ikke «kommisjonen», den gjennomgående tilpasning som Regjeringen legger til grunn – det vil si at ESA og ikke EU-kommisjonen treffer sitt vedtak for Norge – kommer derfor ikke til anvendelse der ACER er direkte tildelt myndighet. Regjeringen har følgende forståelse av ACERs rolle:

«ACER har etter forordningen artikkel 17 nr. 5 vedtakskompetanse knyttet til unntak for nye utenlandsforbindelser, der nasjonale reguleringsmyndigheter ikke kommer til enighet innen seks måneder, eller der de i fellesskap ber om at ACER skal fatte vedtak. Det er gjort tilpasninger for eventuelle slike saker som involverer en eller flere EØS/EFTA-stater. Kompetansen til å fatte vedtak vil ligge hos EFTAs overvåkningsorgan.»¹⁰

Figur 1: Organiseringen av beslutninger om samkjøringsledninger, høyspentnett og grenseoverskridende kabler i den opprinnelige EØS-reguleringen, et 2-pilarsystem. Ordningen for tvisteløsning i direktiv 90/547/EEC er en forliksprosedyre som kopierer mellomstatlige tvisteløsninger som vanligvis brukes i internasjonale kontrakter og i voldgiftsdomstoler. Løsningen her er normalt en 50/50-løsning.

«Kopisme» og parallell-vedtak

Det skrives her som overalt ellers der ACER eller EU-kommisjonen har den reelle beslutningsmyndighet, om «kompetansen» for ESA. Dette dekke av fiksjoner gjør ikke engang forsøk på å skjule norsk avmakt. Dette er «kopisme» og parallell-vedtak der Norge ikke kan så mye som å flytte et komma – noe Regjeringen med åpne øyne har folkerettslig forpliktet oss til. Regjeringen er klar over at etter

«artikkel 9 har ACER også vedtaksmyndighet i saker ved uenighet mellom reguleringsmyndighetene om behandlingen av søknad unntak for nye utenlandsforbindelser etter bestemmelsene i forordningen om grensekryssende krafthandel og gassmarkedsdirektivet».¹¹

På tross av dette faktum er det – som allerede nevnt – forbausende passivt av Regjeringen å nøye seg med å forsøke overtalelsens kunst vis-a-vis EUs energiforbrukende markedsinteresser:

«Regjeringen arbeider for å sikre norske aktører innflytelse i utarbeidelsen og gjennomføringen av slike regler» (sic!).¹²

Dette er altså norsk strategi i en situasjon der vi sitter passivt i forberedende møter og har null innflytelse i vedtaksfasen. Det eneste som monner er selvsagt at Norge fremforhandler en *felleserklæring* der EU forsikrer Norge om at ved spørsmålet om utenlandskabler så treffes denne avgjørelse av Norge alene. Dette er eneste farbare

vei:¹³ Norge har forsømt seg, noe som medfører at EU-domstolen – om dette kommer opp som tema nødvendigvis vil avvise kravet om unntak.

Det er i denne kontekst at vi må tolke medlemsstatskompetansen til å tildele bevilninger i Norge for EU-selskap som vil bygge anlegg for vindturbiner, nye kraftgater, utenlandskabler osv.

Vindturbiner på Holmenkollåsen

Det politiske utgangspunkt er at nye samkjøringslinjer – herunder også over nasjonale grenser skal

«underkastes en socioøkonomisk og miljømæssig cost-benefit-analyse og implementeres kun, hvis de potensielle fordele opvejer ulemperne».¹⁴

Disse kabler skal også være egnet til å oppfylle de politiske målsettinger som – om de er nasjonale – imidlertid skal være «forenelige med EU-retten».¹⁵ For å ta et eksempel fra den nye bestemmelse i el-markedsdirektivets artikkel 8 litra j:

«produktionskapasitetens bidrag til opfyldelsen af *Unionens* overordnede mål om, at andelen af energi fra vedvarende energikilder af *Unionens* utvidede endelige energiforbrug udgør mindst 32 % senest i 2030».

For en EU-lokalisert kraftprodusent – uansett nasjonalitet – som argumenterer med at for eksempel Holmenkollåsen egner seg særdeles godt for vindturbiner, grunnet kort distanse til et stort marked, vil Norge ikke så lett slippe unna ACERs misnøye med

Figur 2: Tredje energipakkes innføring av en 1-pilar beslutningsmodell, der EFTA-landene er underlagt EUs vedtak, som effektueres via EØS-tilsynet ESA og reguleringsmyndigheten RME.

avslaget, og derpå følgende omgjøring av et norsk avslag. Som følge av norsk medlemskap i Energiunionen via EØS kan Norge – selv om vi grunnet vår vannkraftproduksjon, *langt overoppfyller fornybarhetskravet* – ikke telle dette med. Ved salg av «de grønne sertifikater» er det ca kun 15 % av norsk *fornybar* fossekraft som er «fornybar». Norske kraftverk har solgt disse til produsenter av «skitten kraft» over hele Europa, Norge må etter tilslutning til pakke 4 tenke helhet, det vil si gi vårt norske bidrag til oppfyllelse av EU-målsettingen.

Summa summarum

Medlemsstatene kan opprettholde nasjonale konsesjonsordninger for utbygging av fossekraft, overføringslinjer og kabler. Nasjonal rett må imidlertid ligge innenfor ACER- og EU-kommisjonens retningslinjer.¹⁶ Men dette er ikke alt, medlemsstatskompetansen er direkte underlagt EU-rettens grunnleggende prinsipper – herunder de 4 friheter; jf. «*forudsat at disse foranstaltninger er forenelige med EU-retten*».¹⁷ Det har vært stilt spørsmålsteget ved om norsk energilovgivning oppfyller EU-rettens krav, for eksempel ESAs uttalelse:

«Consequently, investors face substantial regulatory risk that acts as an entry barrier to new investment in general and new entrants in particular».¹⁸

Kritikken var sterk også med hensyn til norsk subsidiepolitikk og markedsregulering ellers som stridende mot de 4 friheter:

«• if Statkraft is required to supply the market at cheaper prices below market prices, the scheme may infringe the state aid provisions of the EEA Agreement,

• to the extent that such behaviour would be imposed upon Statkraft by law, the Norwegian State could infringe Article 59(1) in conjunction with Article 54,

• limiting the scheme to buyers in Norway would amount to an unjustifiable infringement of the free movement provisions of Article 12 EEA, which prohibits quantitative restrictions on export and all measures having equivalent effect.»¹⁹

Som jeg har vist er de eventuelle detaljer som medlemsstatene kan utpensle innen rammen av Energipakke 3 & 4, helt mikroskopiske med hensyn til utenlandskabler men også med hensyn til konsejnsystemet for bygging av overføringslinjer og utbygging av kraftstasjoner. De små rester av lovgivningsmakt for Norge *utenfor* RME-kompetansen rokker ikke ved grunnfjellet i den neo-liberalistiske modellen som EU urokkelig står plantet i.

Noter

- 1 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2018/1999 af 11. december 2018 om forvaltning af energiunionen og klimainsatsen, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 663/2009 og (EF) nr. 715/2009, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF, 98/70/EF, 2009/31/EF, 2009/73/EF, 2010/31/EU, 2012/27/EU og 2013/30/EU, Rådets direktiv 2009/119/EF og (EU) 2015/652 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 525/2013, artikel 4 litra d nr. 1.
- 2 FORORDNING (EU) 2018/1999 artikel 9.2.
- 3 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2019/944.
- 4 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2019/943 af 5. juni 2019 om det indre marked for elektricitet.
- 5 Prop. 4 S (2017–2018) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken s. 18.
- 6 Skriftlig spørsmål fra Trygve Slagsvold Vedum (Sp) til olje- og energiminister Kjell-Børge Freiberg. Dokument nr. 15:2047 (2018-2019) 14.08.2019.
- 7 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2019/944 af 5. juni 2019 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ændring af direktiv 2012/27/EU, Artikel 8.
- 8 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2019/943 af 5. juni 2019 om det indre marked for elektricitet.
- 9 Prop. 4 S (2017–2018) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken s. 22.
- 10 Op.cit. s. 26, jf. s. 22.
- 11 Op.cit. s. 17.
- 12 Prop. 4 S (2017–2018) Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 93/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av rettsaktene som inngår i den tredje energimarkedspakken s. 18.
- 13 P. Ørebech, *GATT-rett, EØS-rett eller EF-rett?* (Oslo, 1992), p. 139.
- 14 EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2018/1999 af 11. december 2018 om forvaltning af energiunionen og klimainsatsen, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 663/2009 og (EF) nr. 715/2009, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF, 98/70/EF, 2009/31/EF, 2009/73/EF, 2010/31/EU, 2012/27/EU og 2013/30/EU, Rådets direktiv 2009/119/EF og (EU) 2015/652 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 525/2013 Artikel 4 d) 1).
- 15 EU-forordning 2019/943, Artikel 62
- 16 Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2019/942 av 5. juni 2019 om opprettelse av et EU-byrå for samarbeid mellom energireguleringsmyndigheter (revisjon)
- 17 EU-forordning 2019/943. Artikel 62.
- 18 ESA, ENERGY SECTOR INQUIRY CONCLUDING REPORT: NON-CONFIDENTIAL VERSION 10 JANUARY 2007 s. 33.
- 19 ESA, ENERGY SECTOR INQUIRY CONCLUDING REPORT: NON-CONFIDENTIAL VERSION 10 JANUARY 2007 s. 26.

Trussel mot norsk industri

Energipakke 4 truer industrien og overlater kontroll med arvesølvet til EU.

Av Arne Byrkjeflot

Energipakke 4 og Infrastrukturforordningen er EUs nye verktøy for å lage et indre marked for energi der nasjonale barrierer er borte. Formelt er det norske myndigheter som skal gi konsesjon både til utenlandskabler og vindkraft. Men reglene norske myndigheter forpliktes til å følge, lages av EU-kommisjonen, ACER og deres underselskap i Norge, RME. Vedtak skal ikke fattes bare ut fra det Norge er best tjent med, men hva EU er tjent med.

Vannkraftlandet Norge har andre interesser enn EU

Norsk prosessindustri eksporterer for 200 milliarder kroner og har 50 000 ansatte. Kjerna i denne industrien er den kraftforedlende industrien med 11 000 ansatte bygd opp på grunnlag av norsk vannkraft. Bedriftene fikk tillatelse, konsesjon, til sjøl å bygge ut kraftverk. Men etter 60 år gikk fossefallene vederlagsfritt tilbake til staten. Etter krigen ble det i stedet gitt gunstige stortingsbestemte kraftkontrakter med varighet på 40 eller 60 år.

I 1999 måtte Stortinget bøye seg for EØS-avtalen og det ble slutt på de stortingsbestemte kraftkontraktene. De aller fleste løp ut i 2010. Industrien ble overlatt til markedet. Fra 2002 til 2010 var det fire år med underskudd på kraft i Norge og dermed økende kraftpriser. 4 smelteverk ble nedlagt. Hydro varslet at all satsing i Norge var over. Medlemskap i EUs energiunion kan bringe denne tida tilbake.

Verdensledende på klima

Industrien ble berget av et norsk og nordisk kraftoverskudd fra 2011. Lave priser har ført til rekordsatsing i det siste tiåret. I dag er denne industrien verdensledende både på teknologi, effektivitet og klima. Men fortsatt er det tilgangen til elektrisk kraft til konkurransedyktig pris som er avgjørende.

Det norske og nordiske kraftmarkedet har et stort og stigende

Arne Byrkjeflot er utreder i Nei til EU og har bakgrunn fra smelteverk

overskudd av kraft. Slik sett kunne både vanlige folk og industrien puste lettet ut og ventet fortsatt lave strømpriser. Hadde det ikke vært for at det snart er slutt på både det norske og nordiske strøm-markedet. Nå er det EU-markedet som gjelder.

Utenlandskablene importerer EUs strømpris til Norge

Vannkraftlandet Norge er avhengig av å eksportere og importere strøm. Nedbøren varierer både fra år til år og fra årstid til årstid. Det samme gjør forbruket. Derfor har Norge siden 1950-tallet hatt nettforbindinger til Sverige. I 1993 bygde Norge sin tredje utenlandskabel til Nederland. Da hadde Norge nok overføringslinjer til å eksportere eller importere alt som landet trengte.

Siden den gangen har nye overføringslinjer hatt et formål: Å sørge for å drenere bort mest mulig av overskuddet av kraft i Norge slik at strømprisen øker. Det gjelder spesielt de to kablene som nå er under bygging: North Sea Link (NSL) til England og Nordlink til Tyskland. Begge har kapasitet på 1400 MW. De gir en dramatisk 50 prosent økning av eksportkapasitet. De to kan transportere nærmere 12 tWh (milliarder kilowattimer) årlig hver. Det norske overskuddet i et normalår er på 10 tWh. I Tysklands kabelen går det tross alt litt strøm begge veier, mens Englandskabelen er en ren eksportkabel. Skulle i tillegg NorthConnect-kabelen til Skottland få konsesjon, blir alt overskudd på strøm drenert bort og Norge vil følge EUs strømpris enda tettere.

Kan norsk industri leve med EUs strømpris?

Norsk kraftforedlende industris konkurrenter er ikke i EU-land. De er i India, Kina, delstater i USA, Brasil, Venezuela. Ingen av disse har så mye som tenkt på å la markedet bestemme strømprisen til industrien.

Allerede i dag har de fleste EU-land mye høyere strømpris enn Norge, og strømprisen vil øke. For hver euro kvoteprisen på CO₂ øker, er norsk strømpris beregnet å øke med 0,67 øre/kWh. De siste to år er kvoteprisen økt fra 5 euro til 25 euro. Det er fortsatt økning av denne kvoteprisen i markedet som skal presse forbruket over fra kull via gass til fornybar energi. Med økt strømpris som resultat.

«Ikke en kilowatt skal sendes ut av landet dersom industrien trenger den»

Det sa Terje Aasland, næringspolitisk talsperson i Arbeiderpartiet

til Fri Fagbevegelse 12. mars 2019. I så fall må Aasland og AP si nei til Energipakke 4.

Det er bare én måte holde strømprisen nede i et marked. Det er å begrense eksport av strøm. EØS-avtalens § 11 forbyr restriksjoner på import og eksport. Likevel er det mange EU-land som prøver å begrense import. EU-kommisjonen har allerede grepet direkte inn mot Tyskland som satte begrensninger på hvor mye som kunne gå gjennom overføringsnettet fra Danmark.

17. september i år sa EU-domstolen nei da det som tilsvarer vårt NVE ville begrense krafteksport til Ungarn.¹ Romanias kraftgigant Hidroelectrica (med staten som majoritetseier) hadde inngått direkte avtale med kunder i Ungarn. Ungarns svar på vårt NVE, ANRE, ila Hidroelectrica en bot fordi ungarsk lov sier at all utenlandshandel med strøm skal gå gjennom Romanias svar på Statnett kalt OPCOM. Akkurat slik det er i Norge. Begrunnelsen var å hindre økende strømpriser i Romania. EU-domstolen sier at det innebærer en kvantitativ restriksjon på handel som er forbudt etter EU-traktatens §12.

Det er verken markedet eller Statnett som skal styre strømmen gjennom kablene

Gjennom Energipakke 4, spesielt elektrisitetsforordningen (2019/943) og det reviderte elmarkedsdirektivet (2019/944), lager EU et nettsystem der kapasitetsbegrensninger skal bli så godt som umulig.

Flyten gjennom nettet skal styres av algoritmer bygd hundre prosent på markedet. Dette skjer gjennom retningslinjer og nettkoder vedtatt av EU-kommisjonen. De forberedes og overvåkes av ACER. 4 slike forordninger ligger allerede klare til vedtak i det norske Storting. De mer detaljerte reglene er flyttet fra nasjonalstatene til regionale koordineringsentre, RCC.

Før Norge har rukket å vedta forordningene har allerede ACER rukket å fatte to vedtak som vil binde Norge. Av to måter å regulere strømflyten på, valgte ACER den aller mest markedstilpassede.²

Hva skjer med forsyningsikkerheten?

Heller ikke forsyningsikkerhet er lenger et nasjonalt ansvar. Før det tas tiltak mot en mulig strømkriser nasjonalt skal tiltak vurderes i forhold til EUs kriseplan. Deretter ut fra kriseplan laget av de regionale senterne (RCC). Begge bygd på at markedet skal løse

krisa ved at prisen øker ved strømmangel. Da sørger markedet for at strømmen går dit krisa er. Om Norge likevel sier at her går det så galt at vi må ta nasjonale tiltak, så skal tiltak være midlertidige og rapporteres inn til ACER og EU-kommisjonen.

El-forordningen sier at det minst skal stilles til rådighet 70 prosent av kapasitet i utenlandskablene. Det betyr 1000 MW av de 1400 MW som er kapasiteten på hver av de to nye kablene. Det er nok til å eksportere 17 tWh årlig. I tillegg er det RME, det norske underbruket av ACER, som skal lage reglene for flyt gjennom kablene. Sammen med tilsvarende organ i Tyskland eller Storbritannia. Blir de uenige, bestemmer ACER.

El-forordningen sier også at Norge må ordne opp i problemer i det nasjonale nettet som kan hindre at utenlandskablene får full virkning.

Står Norge fritt til å avslå konsesjon for nye utenlandskabler etter at Energipakke 4 er vedtatt?

Det reviderte elmarkedsdirektivet artikkel 3.1 sier:

«Medlemsstatene sikrer, at deres nasjonale ret ikke virker urimeligt hæmmende for grænseoverskridende handel med elektrisitet,»

Norge har sluttet seg til EUs energiunion og EUs energibyrå ACER gjennom å vedta Energipakke 3 22. mars 2018. Da traktatfestet Norge at vi skal følge EUs nettutviklingsplan og spesielt EUs prioriterte prosjekt kalt PCI, Projects of Common Interest. NorthConnect står på EUs nettutviklingsplan, er et PCI-prosjekt og har fått 100 millioner i støtte fra EU. Konsesjonsbehandlingen er utsatt til 2023-2024. Konsesjonsbehandlingen kan slik skje etter vedtak om Energipakke 4 og Infrastrukturforordningen på Stortinget. EU-regelverket lager et intrikat nett for å binde Norge til EUs nettutviklingsplan.

Grepet strammes

Energipakke 4 og revidert infrastrukturforordning, som pakken viser til, må ses i sammenheng. Infrastrukturforordningen sier følgende:

- PCI-prosjekt skal etter artikkel 7 ha høyeste prioritet også i nasjonale nettutviklingsplaner og i konsesjonsbehandling.
- For PCI-prosjekt skal det etter artikkel 10 ikke gå mer enn 18

Kraftkrevende: Gjennom påkoblingen til EUs energiunion står norsk kraftforedlende industri i fare for å miste gunstig strømpris som fordel, i konkurransen med selskaper i land som India, Kina, USA og Brasil. Bildet viser elektrolyseceller ved Hydro Høyanger. (Foto: Norsk Hydro.)

måneder fra konsesjonssøknaden er innlevert til den er behandlet. Kan forlenges med 9 måneder, men da trengs gode grunner.

- Grunnlaget for å si ja eller nei til konsesjon er samfunnsmessig lønnsomhet. Etter artikkel 11 skal harmoniserte regler lages av EUs nettselskap ENTSOE, godkjennes av ACER og kommisjonen.
- Støter et PCI-prosjekt på problemer skal det etter artikkel 6 oppnevnes europeiske koordinatore.
- Det skal oppnevnes en nasjonal kompetent myndighet som skal ha ansvaret for å legge til rette for og koordinere behandlingen av PCI-prosjekt.

Det reviderte elmarkedsdirektivet sier:

- Etter artikkel 52 skal Statnett hvert andre år sende over til RME en tiårig nettutviklingsplan med tidsramme for alle prosjekt. Vektlegges skal («fully take in account») EUs nettverksplaner og planer for regionale nett.
- RME skal etter §51.5 passe på at planen er i overensstemmelse med EUs tiårige nettutviklingsplan. Om det er noen som helst tvil om at den er fulgt skal det rapporteres til ACER. RME kan kreve at Statnetts plan blir endret.
- Dersom Statnett ikke gjennomfører en investering som står på Statnetts 10 årsplan 3 år i trekk, overtar RME styringen. Da får Statnett etter 51.7 følgende valg: Gjennomføre investeringen, sørge for at andre kan ta investeringen, eller kreve en kapitalutvidelse med deltakelse av andre investorer.

Har først investeringen kommet inn i planen, så er det EU som bestemmer. Og alle kostnader skal dekkes over nettleia. Her bindes ikke bare Norge opp, men også Statnett. Det er et nett det skal være vanskelig å komme seg løs fra. Og står Norge imot, venter EFTA-domstolen for traktatbrudd.

Ville stryke fra EUs prioriterte liste, men NorthConnect står på listen

Det hevdes at det er opp til det enkelte land å avgjøre om et prosjekt skal være på PCI-listen. Men da regjeringen i 2013 ba om å få NorthConnect strøket fra listen fordi norsk lov da sa at bare Statnett kunne eie og drifte utenlandskabler så ble likevel kabelforbindelse mellom Norge og Storbritannia stående på PCI-lista. Svaret var at det var prosjektet og ikke de som fremmet prosjektet som telte.³ Å fremme et prosjekt kunne gjøres av private sjøl om norsk lov sa at bare Statnett kunne eie og drive kabelen. NorthConnect står på EUs gjeldende liste for prioriterte prosjekter (oktober 2019).

Et lignende standpunkt kan en lese ut av ACERs behandling av Aquind, en planlagt kabel mellom Storbritannia og Frankrike på 2000 MW. Frankrike har lovbestemt at bare deres Statnett kalt RTE kan eie og drive slike kabler og Aquind fikk derfor avslag. ACER opprettholdt avslaget, men ikke for å respektere fransk lov. Det er verdt å merke seg ACERs mening i appellretten. ACER-direktør Albert Pototschnig uttaler:

«According to case law, an authority can disregard national law when it is in conflict with EU law. It would be odd if ACER interpreted the application of EU provisions through national law. ACER therefore expects CRE to recognise supremacy of EU law and act accordingly.»⁴

EUs fornybardirektiv presser fram mer vindkraft

EU hadde med fornybardirektivet i 2008 en målsetning om 20 prosent fornybarandel innen 2020. Norge, som allerede hadde Europas høyeste fornybarandel måtte opp fra 62% til 67.5%. Løsningen ble de grønne sertifikatene. Det var EUs fornybardirektiv som presset fram de grønne sertifikatene der vindkraft skal subsidieres helt til 2035. 28 tWh var målet, halvparten i Sverige og halvparten i Norge. Energipakke 4 inneholder et revidert fornybardirektiv, og EU øker sitt mål fra 20 prosent i 2020 til 32 prosent fornybarandel innen

2030. Det er 60 prosent økning på 10 år. Norge vil få sin andel. All erfaring tilsier at det vil bety et enda større press på utbygging av norsk vindkraft. Sjøl om det er større muligheter i både å utvikle dagens vannkraft, energisparing og energigjenvinning.

Det reviderte elmarkedsdirektivet i Energipakke 4 binder Norge til å behandle nye prosjekt ikke bare ut fra om de oppfyller Norges klimamål, men også EUs klimamål:

«Medlemsstaterne sikrer, at deres nasjonale ret ikke virker urime-
ligt hæmmende for grænseoverskridende handel med elektrisitet,
forbrukerdeltagelse, herunder gjennom fleksibelt elforbrug, inve-
steringer i navnlig variabel og fleksibel energiproduktion.»⁵

Variabel og fleksibel energiproduksjon betyr sol og vindkraft. Elmarkedsdirektivet sier videre i artikkel 8:

«1. Ved etablering af ny produktionskapacitet anvender med-
lemsstaterne en bevillingsprocedure, som forløber i henhold til
objektive, gennemsigtige og ikkeforskelsbehandlende kriterier.

j) produktionskapacitetens bidrag til opfyldelsen af Unionens
overordnede mål om, at andelen af energi fra vedvarende energi-
kilder af Unionens udvidede endelige energiforbrug udgør mindst
32 % senest i 2030»

Norge ofret mye av vår vakreste natur i vannkraftutbyggingen som bygde landet. Når motstanden mot vindkraft er blitt så stor er en del av forklaringen at utbygging ikke er nødvendig siden vi har overskudd på kraft. Å tvinges til vindkraftutbygging for å oppfylle EUs klimamål er et budskap som ikke har den samme gjenklang.

Norske støtteordninger åpnes for andre land

Fornybardirektivet ber om at nasjonale støttesystem også skal åpnes for prosjekt i andre EU-stater og motsatt. Særlig til de land der de har direkte nettforbindelse. Det har Norge som kjent til Sverige, Danmark, Nederland og snart Tyskland og Storbritannia. Dette er foreløpig en frivillig ordning. Men EU-kommisjonen skal senest i 2023 evaluere ordningen. Da varsles det en plikt å åpne støtteordningene for andre EU-land, minimum 5 prosent i 2025 og 10 prosent i 2030.

EUs opprinnelsesgarantiordning undergraver Norges grønne industri

Det må kunne kalles ren svindel at et tysk stålverk kan kjøpe opprinnelsesgarantier fra et norsk vannkraftselskap og reklamere med at all deres strøm er fornybar, mens det i virkeligheten får hvert eneste elektron fra kullkraftverket i nabolaget. Det er EUs fornybardirektiv som pålegger Norge dette. Og norske kraftselskap tjener gode penger på å selge papir på 120 tWh av Norges vannkraft for grønnvasking av store utenlandske selskap. Kundene biter på og krever garantier. Slik kan norsk industribedrifter bli tvunget til å kjøpe papirgarantier til en kostnad på over en halv milliard kroner bare for kraftkrevende industri.

Direktivet sier at når opprinnelsesgarantier selges på et eget marked, slik Norge gjør, så bør ikke selve energien selges som grønn energi. Det betyr at når det ble solgt til utlandet opprinnelsesgarantier for 120 av de 140 tWh Norge produserer, så kan ikke norsk industri som faktisk bruker den utslippsfrie vannkrafta reklamere med det.

Ny trussel – kryptovaluta og datasentre

Datasentre og kryptovaluta er ekstremt energikrevende. Standard størrelse er på 100 mål, inneholder 70 000 servere og bruker 0,8 tWh årlig. Like mye som et norsk smelteverk.

I statsbudsjettet for 2018 fjernet Norge subsidiering av kryptovaluta fra 1. mars 2019. Men EØS-tilsynet ESA sa nei, og regjeringen ble tvunget til å oppheve vedtaket. Nå subsidieres både kryptovaluta og datasentre med en avgiftslettelse på 15,5 øre/kWh. Dette har gjort Norge til et eldorado, og NVE har nå fått forespørsel om etableringer med forbruk på 30 tWh. Om bare halvparten blir bygd, er det en subsidiering på 2,3 milliarder kroner årlig.

Sjølsgagt har Norge behov for datasentre så offentlig og sensitiv informasjon kan lagres i Norge under nasjonal kontroll. Men vi har ikke behov for å bruke vår dyrebare strøm til store fjernstyrte haller for kryptovaluta eller for de store nettgigantene som knapt skaper arbeidsplasser i Norge. Kryptovaluta og datasentre truer norsk industri og elektrifiseringa av landet vårt.

EUs karbonskatt og norsk Industri

Norge er en del av EUs kvotemarked. Og skal EU nå sitt klimamål må nødvendigvis kvoteprisen øke. Et kullkraftverk slipper ut 1 tonn

CO₂ pr MWh. Det betyr at for hver euro kvoteprisen øker, så øker kostnaden pr. kilowatttime med 0,001 euro eller 1 øre.

Dersom EUs tungindustri skulle betale både for kvoter og for den økte strømprisen så ville det ført til karbonlekkasje. At EUs industri ville blitt utkonkurrert av industri med langt høyere utslipp.

Derfor er det lagt inn gratiskvoter for den industrien der det er teknisk vanskelig å kutte utslipp. Det er faktisk ikke teknisk mulig uansett miljøtiltak å fjerne CO₂ fra produksjonen av silisium, aluminium eller sement. Her skapes CO₂ i selve den kjemiske prosessen. Her må det karbonfangst til. I tillegg er det lagt inn CO₂-kompensasjon. Bygd på at 1 euro i økt kvotepris vil føre til 0,67 øre/kWh i økt strømpris og en kompensasjon på 75 prosent av det igjen.

I sin «State of the Union»-tale onsdag 16. september i år varslet EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen at forslag om grenseskatt på karbon vil komme. Å legge toll på produkter produsert med store utslipp virker umiddelbart som et godt miljøtiltak. Hvorfor er så Norsk Industri ikke bare skeptisk, men håper tanken legges vekk eller utsettes på ubestemt tid? Fordi de frykter at denne avgiften vil erstatte dagens ordninger mot karbonlekkasje. Norsk industri ble i 2019 tildelt gratiskvoter til en verdi av 3,9 milliarder fra EU og fikk en CO₂-kompensasjon over det norske statsbudsjettet på 538 millioner.

En karbontoll kan beskytte mot import, men skal den erstatte dagens ordning vil norsk aluminium, silisium og papir bli mye dyrere. For eksport til EU-markedet kan nok Norge bli unntatt fra grensetollen. Men all eksport utenfor EU-markedet kan få en rask stans. 25 prosent av eksport fra norsk prosessindustri går til land utenfor EU. En andel som vil øke siden de raskest voksende økonomiene ikke er med i EU og Storbritannia er på vei ut. Lovforslaget kommer i juni 2021.

Noter

1 Sak C-648/18, Autoritatea națională de reglementare în domeniul energiei (ANRE) mot Societatea de Producere a Energiei Electrice în Hidrocentrale Hidroelectrica SA.

2 Vedlegg til ACERs vedtak nr. 21-2020, https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Pages/Annexes-to-the-DECISION-OF-THE-AGENCY-FOR-THE-COOPERATION-OF-ENERGY-REGULATORS-No--21-2020.aspx

3 EU-kommisjonens brev 11.10.13, «Projects of common interest connecting to Norway», <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2019-2020/dok15-201920-0285-vedlegg11.pdf>

4 Høring 26.09.18, <http://aquind.co.uk/wp-content/uploads/2018/11/Internal-minutes-of-Appeal-Hearing.pdf>

5 Revidert elmarkedsdirektiv artikkel 3.1.

ACER avgjør flaskehalsinntektene

En ny forordning i EUs energipakke 4 struper mulighetene for å redusere nettleia ved hjelp av flaskehalsinntekter. Om det skal være lov i det hele tatt, er det ACER som bestemmer.

Av Jan R. Steinholt

I EUs reviderte elektrisitetsforordning (2019/943) er det fastsatt regler og kriterier for kapasitetstildeling og flaskehals håndtering «som blant annet sier at import og eksport av elektrisitet ikke skal begrenses av nasjonale aktørers interesser» (sitert etter regjeringens EØS-notat¹). En lang rekke av høringsinstansene, blant andre Statnett, Hydro og Norsk Industri, mente at flaskehalsinntekter må kunne benyttes slik medlemslandene ønsker uten pålegg om å benytte dem til å bygge ny infrastruktur (jf. ovennevnte EØS-notat).

Alt som begrenser fri flyt og omsetning av elektrisitet mellom budområder og land i EØS-området, skal gradvis fjernes (forordningens artikkel 3). Budområder for kjøp og salg av kraft kan være så vel land som soner innenfor det enkelte landet. Norge er delt inn i fem prissoner, Danmark har to, Finland utgjør én sone.

Handler om milliarder

På norsk side har Statnett brukt flaskehalsinntekten til å redusere sentralnett-tariffen, som er en del av nettleien vi alle betaler. Flaskehalsinntektene har ligget rundt en milliard kroner de senere årene, eller om lag 15 prosent av Statnetts totale inntektsramme. Flaskehalsinntektene var på hele 618 millioner kroner i første halvår 2020 og dermed betydelig høyere sammenliknet med samme periode året før. Grunnen er store differanser i kraftpriser mellom Norge og Sverige, Danmark og Nederland, skriver Statnett i sin halvårsrapport².

Stortinget vedtok våren 2018 å slutte Norge til EUs tredje energimarkedspakke, herunder forordning 714/2009 om grensekryssende krafthandel. En av forutsetningene for vedtaket var at flaskehalsinntekter fortsatt skulle brukes til å redusere nettleia. En annen var at Statnett skulle eie og drifte alle mellomlandsforbindelser samt

sentralnettet. Allerede denne elektrisitetsforordningen begrenser muligheten til fri bruk av flaskehalsinntektene.

Den reviderte 2019-forordningen i Energipakke 4 legger enda strammere føringer og innskjerper rapporteringsplikten. Flaskehalsinntektene skal gå med til å sikre at kapasitet står til rådighet gjennom utbygging, forbedring og optimalisering av linjenettet. Det blir presisert at slike formål har førsteprioritet (artikkel 19). Først når dette målet er nådd «på tilfredsstillende vis», kan resterende inntekter «tas med i betraktning» av reguleringsmyndigheten når den beregner og/eller fastsetter nettariffen. Overskytende inntekter settes inn på en separat konto i påvente av at de kan brukes til de prioriterte formålene nevnt foran. Det er RME og i siste instans ACER som vurderer om formålene er «tilfredsstillende» ivaretatt.

Regjeringen fortegner virkeligheten

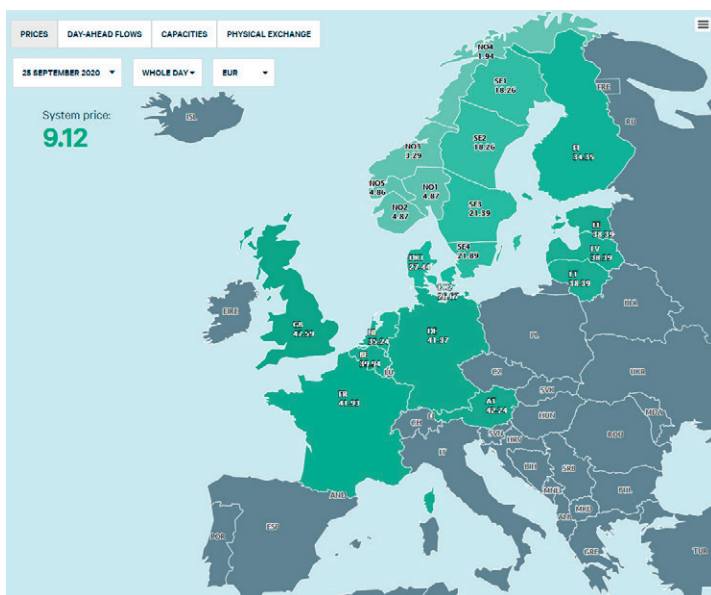
Daværende olje- og energiminister Kjell-Børge Freiberg (Frp) hevdet den 8. mai 2019 at de nye utenlandskablene vil gi redusert nettleie. I sitt svar på spørsmål fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes (Rødt) skrev Freiberg at «Utenlandsforbindelsene genererer samtidig flaskehalsinntekter som i sin helhet inngår som reduksjon i tariffgrunnlaget for transmisjonsnettet.»³ (Vår uth.) Ministeren ga her villedende svar til Stortinget, ettersom både elektrisitetsforordningen som Stortinget godkjente i 2018 og den nye forordningen i Energipakke 4, utelukker at flaskehalsinntektene i sin helhet kan brukes på denne måten.

Nei til EU påpekte i et brev til Stortingets presidentskap i november 2019 at energiminister Freiberg trolig har villedet Stortinget. Brevet ble videresendt Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, uten at det later til å ha blitt fulgt opp.

Detaljert rapporteringsplikt

Ordlyden i rettsakten gjør det uhyre vanskelig for nettselskapene og reguleringsmyndighetene å forsvare bruk av flaskehalsinntektene til å redusere tariffen. De risikerer da å komme på kant med forordningens tydelige formål, nemlig kontinuerlig kapasitetsutvikling. Overfor ACER må de i detalj dokumentere at inntektene går til å oppfylle prioriteringene og kravene som ligger i forordningen. Hvis inntektene ikke straks kan brukes til nyinvesteringer og oppgradering av strømmettet, så er hovedprinsippet at de skal settes på bok inntil dette lar seg gjøre.

Prisjoner: Kartet viser prisjoner for strøm i Norden og flere europeiske land. Norge består av fem soner, Sverige av fire. Det er store prisforskjeller mellom en del av sonene, som gir flaskehalsinntekter ved kraftoverføring. (Grafikk: Nord Pool.)

Dette ble i mars 2020 bekreftet av EU-domstolen i en retningsgivende dom⁴ når det gjelder kabelen Baltic Cable (BC) mellom Sverige og Tyskland, nå eid av norske Statkraft. Det svenske motstykket til RME, Energimarknadsinspeksjonen (EI), mente BC hadde brutt med elektrisitetsforordningen 714/2009 og forlangte at selskapet plasserte flaskehalsinntektene på separat konto inntil disse ble benyttet til å sikre eller øke kapasiteten. Saken gikk videre til svensk rett, som ba EU-domstolen om råd. EU-domstolen ga BC medhold i at EI kunne la selskapet benytte en del av flaskehalsinntektene til drift og avkastning, begrunnet i at BC som systemoperatør bare drifter selve kabelen og dermed ikke har mulighet til å drifte eller utbygge nettet som sådan. Elektrisitetsforordningen har en unntaksbestemmelse (art. 17) for selskaper som drifter mellomlandsforbindelser «som i det minste hva angår rettslig form» er atskilt fra systemoperatørene.

Endringer i energiloven

Norske RME har gjort en tilsvarende vurdering av det privateide

kabelprosjektet NorthConnect, som inntil videre er lagt på is. «NVE sitt forslag til regulering av handelsinntektene på NorthConnect skiller seg vesentlig fra innteksreguleringen av Statnett sine utenlandsforbindelser. NC får mulighet til å beholde en større del av inntektene enn om Statnett hadde eid kabelen. RME vurderer at dette medfører et behov for delvis unntak fra kravet til bruk av flaskehalsinntekter», opplyste RME i desember 2019.

Ettersom det i 2018 var politisk enighet om at det er Statnett som skal eie og drifte alle mellomlandsforbindelsene på norsk side, og det også er Statnett som drifter «motorveiene» for strømforsyninga i Norge, er det implisitt at Statnett ikke vil få tilsvarende unntak fra kravene til hvordan flaskehalsinntektene kan benyttes. Med de foreslåtte endringene i energiloven høsten 2020 åpner OED imidlertid for at NorthConnect kan bli en realitet som et slags datterselskap av Statnett eller med Statnett som hovedaksjonær og dermed komme inn under forordningens unntaksbestemmelse. I så fall kan flaskehalsinntektene tas til inntekt for dette selskapet, slik EU-domstolen konkluderer i Baltic Cable-saken. Endringene i energiloven er leppebekjennelser til Stortingets forutsetninger i 2018, mens de i realiteten åpner for nettopp det som disse endringene skulle blokkere.

Metodologi på trappene

Nytt i den reviderte elektrisitetsforordningen er at energibyrådet ACER, etter en høringsrunde, skal fastsette metodikken og kriteriene for hvordan inntektene skal anvendes til de prioriterte formålene. Byrådet lager tilsvarende regler for når og hvor lenge overskytende inntekter får lov til å bli stående på sperret konto før de blir brukt (artikkel 19-4). ACER kan også pålegge systemoperatørene å justere metodikken sin underveis.

Systemoperatørene (Statnett) og reguleringsmyndigheten RME skal årlig rapportere hvordan inntektene er brukt og hva som er avsatt på separat konto. Dette vil først skje for 2020, siden tredje energimarkedspakke først ble rettskraftig i november 2019. Hvis flaskehalsinntekter er benyttet ved beregning av nettleie, skal rapporten til ACER gjøre nøye rede for hvordan systemoperatørene (TSO) oppfylte de definerte prioriteringene, det vil si utbygging og sikring av økt overføringskapasitet (artikkel 19-5). Byrådet skal dessuten ha rapport om beløpet som er avsatt på intern konto (artikkel 19-5b). Reguleringsmyndigheten skal godtgjøre at forordningens

krav og den av ACER bestemte metodikken er fulgt.

Statnett og øvrige systemoperatører (TSO) overleverte sommeren 2020 sitt forslag til såkalt metodologi (definerte retningslinjer) for hvordan flaskehalsinntekter skal brukes for å oppfylle kravene i art. 19-2 om å stille kapasitet til rådighet på tvers av prissoner (flaskehals) og for utbygging og oppgradering. Rapportering skjer til RME i Norge. Av metodologiforslaget går det blant annet fram at Reguleringsmyndigheten innen årets utgang skal avgjøre om den foreslåtte bruken av flaskehalsinntektene er i tråd med de prioriterte kostnadskategoriene og hva som skal øremerkes til spesifikke formål av midlene som eventuelt er avsatt på intern konto.

Hvis RME mener at de avsatte midlene for et bestemt år ikke kan brukes effektivt eller det gjenstår midler etter at de prioriterte oppgavene er tilfredsstilt, kan overskytende brukes til å redusere nettatariffen (metodologiutkastet artikkel 4 og 5). ACER kan kreve at metodologien endres. Byrådet fatter endelig beslutning innen 1. januar 2021.

Konto ikke opprettet

Statnett opplyser i september 2020 at de ennå ikke har opprettet en separat intern konto. Selskapet vurderer at verken implementeringen av Energipakke 3 eller for den saks skyld Energipakke 4 «vil innebære at det blir vanskeligere for Statnett å benytte flaskehalsinntekter til å redusere tariffene». En slik vurdering virker i overkant optimistisk i lys av den metodologien som Statnett har gitt sitt samtykke til.

Men, som Statnett skriver i sitt svar på Nei til EUs forespørsel: «det vil være RMEs jobb å vurdere både Statnetts rapportering av flaskehalsinntekter og tilhørende kostnader, samt vurdere om målene i reguleringen er nådd». Dersom RME oppfatter regelverket på samme måte som sitt svenske søsterorgan EI, kan det virke som om Statnett bokstavelig talt kan ha gjort opp regning uten vert.

EU-forordninger som tas inn i norsk lov gjennom EØS-avtalen skal gjengi forordningen ordrett, uten rom for tilpasninger.

Noter

- 1 EØS-notat: «Forslag til revidert elektrisitetsforordning», oppdatert 14.05.19.
- 2 Statnett: «1. halvår», <https://www.statnett.no/globalassets/om-statnett/investorrelasjoner/halvarsrapporter/statnett-h1-2020-nor.pdf>
- 3 Olje- og energidepartementet: «Spørsmål nr 1549 til skriftlig besvarelse», 08.05.19.
- 4 EU-domstolen: Sak C-454/18 Baltic Cable AB mot Energimarknadsinspektionen, 11.03.20.

Hva med suvereniteten?

Det var – og er – stor strid om EUs energipakke 3 kunne vedtas av Stortinget med alminnelig flertall. Behandlingen av Energipakke 4 kan bli like omstridt.

Av Morten Harper

Stortingets behandling av Energipakke 3 i 2018 skapte stor debatt om myndighetsoverføringen til EU og EØS-tilsynet ESA, og om Stortinget kunne gjøre vedtak med alminnelig flertall. Grunnlovens § 115 krever tre fjerdedelers flertall for å avstå suverenitet. Nei til EU har reist søksmål mot stortingsvedtaket på grunn av brudd på Grunnlovens regler for avståelse av suverenitet. Høyesterett i plenum skal i januar 2021 behandle spørsmålet om denne saken kan fremmes for domstolene.

Den videre myndighetsoverføringen til energibyrået ACER, formelt via ESA og RME, i Energipakke 4 som er beskrevet i dette heftet, er så inngripende at det vil være i strid med Grunnloven hvis Stortinget velger å behandle saken med alminnelig flertall. Myndighetsoverføringen skjer på et viktig samfunnsområde, energi, med stor betydning både for næringsliv og innbyggere. Norge har ikke likeverdig deltagelse i ACER og er uten stemmerett.

Energipakke 4 er et meget omfattende regelverk som begrenser det nasjonale handlingsrommet slik at det også er vanskelig å se at Norge har særlige muligheter til å avbøte negative virkninger av myndighetsoverføringen. Dessuten får både EU-kommisjonen/ESA og Reguleringsmyndigheten for energi (RME), ACERs forlengede arm, en betydelig bøteleggingsmyndighet.

Grunnlovens tre veier

La oss se nærmere på hvordan ulike eksperter vurderer myndighetsoverføringen i både Energipakke 3 og 4, og hva de mener om behandlingsmåten. Men først noen ord om grunnlovsbestemmelsene om suverenitetsavståelse.

Det klare utgangspunktet i Grunnloven at dømmende, utøvende og lovgivende kompetanse ikke skal overføres til utenlandske organisasjoner. Så gir Grunnloven tre mulige veier for myndighetsoverføring:

- Grunnloven kan endres etter § 121. Det forutsetter at forslaget

fremmes senest ett år før et stortingsvalg, og behandles etter valget av det nye Stortinget. Forslaget må vedtas med to tredjedels flertall.

- § 115 hjemler suverenitetsavståelse på et begrenset område til en organisasjon Norge er tilsluttet. Vedtaket må gjøres med tre fjerdedels flertall.
- § 26.2 om godkjenning av traktater med alminnelig flertall. Etter en omstridt praksis åpner dette for myndighetsoverføring som er «lite inngripende».

Redselen for § 115

Da bestemmelsen i Grunnlovens § 93 – som i dag er § 115 – ble vedtatt i 1962, ble den sett i sammenheng med et mulig norsk medlemskap i EU. Bestemmelsen gir altså hjemmel for at Norge kan tiltre en internasjonal sammenslutning som, på sitt område, har myndighet over norsk territorium og norske borgere.

Hjemmelen er bare brukt to ganger. I 1992 da Stortinget vedtok EØS-avtalen og den såkalte ODA-avtalen om overvåkingsorganet ESA og domstolen i EØS. Og i 2016 da Norge knyttet seg til EUs finanstilsyn via myndighetsoverføring til ESA.

I de fleste sakene har regjering og storting i stedet holdt seg til den enklere prosedyren i § 26.2, også i saker som innebærer en tilsvarende myndighetsoverføring som den ESA og EFTA-domstolen fikk i 1992. Eksempler på saker der suverenitet er avgitt med vedtak etter § 26.2 er myndighetsoverføring til EUs flysikkerhetsbyrå EASA (2005), kjemikaliebyrået ECHA (2008) og ESA som formelt stempler ACERs vedtak for effektivering i Norge (Energipakke 3, 2018).

Det opplagte motivet for å bruke § 26.2 som hjemmel, er å unngå kravet om tre fjerdedels flertall i § 115. Anvendelse av § 115 medfører dessuten en offentlig erkjennelse av at det skjer en suverenitetsavståelse, som flertallet kan frykte vil utløse økt motstand mot forslaget. Ved myndighetsoverføring direkte til EU-organer, som i saken om EUs fjerde jernbanepakke der EUs jernbanebyrå kan treffe vedtak uten å sende dem via ESA, reiser det seg også en annen problemstilling: § 115 hjemler ikke suverenitetsavståelse til organisasjoner Norge ikke er tilsluttet. Norge har ikke stemmerett i EU-byråene, og dette kravet er ikke oppfylt. Det betyr at man da må gå veien om den mer tidkrevende prosedyren for grunnlovsendring i § 121 ved overføring av direkte myndighet til EU-byråer og EU-domstolen. Hvis man ikke i stedet bruker § 26.2.

Grunnlovsbestemmelsene

§ 26

Kongen har rett til å innkalle tropper, begynne krig til forsvaret av landet og slutte fred, inngå og oppheve forbund, sende og motta sendemenn.

Traktater om saker som er av særlig stor viktighet, og i alle tilfeller traktater hvis iverksettelse etter Grunnloven nødvendiggjør en ny lov eller stortingsbeslutning, blir først bindende når Stortinget har gitt sitt samtykke dertil.

§ 115

For å sikre den internasjonale fred og sikkerhet eller fremme internasjonal rettsorden og samarbeid kan Stortinget med tre fjerdedels flertall samtykke i at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve beføyelser som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter, dog ikke beføyelse til å forandre denne Grunnlov. Når Stortinget skal gi sitt samtykke, bør, som ved behandling av grunnlovsforslag, minst to tredjedeler av dets medlemmer være til stede.

Bestemmelsene i denne paragraf gjelder ikke ved deltagelse i en internasjonal sammenslutning hvis beslutninger bare har rent folkerettslig virkning for Norge.

Noe nytt i norsk rett

Stortingets bruk av § 26.2 i saker om myndighetsoverføring er møtt med kritikk fra det juridiske fagmiljøet. I debatten forut for Stortingets vedtak av Energipakke 3 i mars 2018, var det flere eksperter som mente at tilknytningen til ACER måtte behandles etter § 115. Det er EØS-tilsynet ESA som formelt gjør vedtak på vegne av ACER, men det er en uttrykt forutsetning at ESAs vedtak skal følge det utkastet til vedtak som ACER lager, altså et kjøpvedtak. ESAs vedtak retter seg til en Reguleringsmyndighet for energi i Norge (RME). RME er utskilt fra NVE og uavhengig av nasjonale myndigheter. RME skal følge vedtakene fra ESA. Dermed er det en ubrutt beslutningskjede fra ACER til berørte aktører i Norge.

Eirik Holmøyvik og Halvard Haukeland Fredriksen, begge jusprofessorer ved Universitetet i Bergen, kommenterer denne konstruksjonen slik:

«At vedtakene i realiteten skal treffes av Acer, reflekteres også i en rekke EØS-tilpasninger til saksbehandlingsreglene som i praksis reduserer Esa til en mellommann som formidler kontakt mellom norske reguleringsmyndigheter og Acer.»¹

Holmøyvik og Haukeland Fredriksen påpeker at ESA overtar regjeringens kontroll av den delen av norsk energiforvaltning som tilfaller RME:

«Bindingsvirkningen av Esas vedtak vil dessuten fremgå av EØS-regelverk som vil bli gjort til en del av intern norsk rett. Norske politiske myndigheter vil ikke kunne gripe inn mot intern effektivering av et uønsket kopivedtak fra Esa uten å bryte norsk lov. Og om RME nøler, kan trolig private aktører fremtvinge effektiveringen ved å anføre for norske domstoler at norsk lov pålegger RME å iverksette Esas vedtak.»²

Professorene beskriver opprettelsen av RME som «noe nytt i norsk rett»:

«Flere norske forvaltningsorgan er i dag unndratt politisk styring, men RME vil samtidig være bundet av vedtak fra et internasjonalt organ, i realiteten EU-organet Acer.»³

Direkte virkning i Norge

Eivind Smith, professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo, var også kritisk til å bruke 26.2 i vedtaket av Energipakke 3. I et intervju sier han det slik:

– Det er jo nettopp tale om vedtak som får direkte verknad i nasjonal rett i Noreg og som grip inn i den råderetten over forvaltningsapparatet som Grunnlova legg til den lovgjevande makta.⁴

Smith sier videre:

- Den nye Reguleringsstyresmakten for energi (RME) skal vere uavhengig av politisk styring på eit vis som ikkje gjeld for noko anna uavhengig organ i forvaltninga.⁵

Høsten etter ACER-vedtaket i 2018 skrev jusprofessor Hans Petter Graver ved Universitetet i Oslo betenkningen «Grunnlovens § 115 og (særlig) ACER-saken» på oppdrag fra Nei til EU. Graver påpeker her mangler ved den vurderingen som Justisdepartementets lovavdeling gjorde av saken før stortingsbehandlingen:

«Lovavdelingen la i sin vurdering til grunn at den myndigheten som ESA får bare er av folkerettslig karakter, siden ESA ikke kan treffe vedtak med direkte virkning for private. Lovavdelingen blander her sammen spørsmålet om hvem en forpliktelse er rettet til med spørsmålet om forpliktelsens rettslige karakter. Siden ESAs kompetanse skal gjennomføres i norsk rett vil ESAs vedtak ha et internrettslig grunnlag og de vil være bindende med forrang etter EØS-loven for den de er rettet til. Den nasjonale reguleringsmyndigheten vil være internrettslig forpliktet til å følge ESAs vedtak. Dette momentet skulle vært tatt i betraktning ved vurderingen av «lite inngripende» myndighet, og kunne ha ført til et annet resultat.»⁶

Hva med Energipakke 4?

Energipakke 4 innebærer en videre myndighetsoverføring. Det er ikke avtalt hvordan tilpasningene i EØS skal være, men det er naturlig å anta at det vil bli lagt opp til en tilsvarende ordning som med Energipakke 3, det vil si at ESA utøver EU-kommisjonens oppgaver og er mellomstasjon for ACERs vedtak.

Jusprofessor Henrik Bjørnebye ved Universitetet i Oslo drøfter forholdet til Grunnloven i betenkningen «Hva betyr EUs ren energipakke for Norge?», skrevet for Norsk klimastiftelse.⁷ Han påpeker at ACER/ESAs vedtak vil ha mer preg av markedsregulering, og det vil være mindre rom for nasjonal lovregulering av kraftmarkedet. Bjørnebye konkluderer likevel «under tvil» med at innlemmelse av ACER/ESA-modellen for kraftmarkedet i Energipakke 4 kan skje ved alminnelig flertall etter § 26.2, men legger til at det er behov for grundigere vurderinger.

Kvalifisert flertall: Myndighetsoverføringen i EUs fjerde energipakke er inngripende. Det vil være i strid med Grunnloven hvis Stortinget behandler saken uten å følge kravet i § 115 om tre fjerdedels flertall for å gjøre vedtak. (Foto: Stortinget.)

Bjørnebye presiserer at han har lagt til grunn den tolkningen Lovavdelingen gjorde av Grunnloven ved behandlingen av Energi-pakke 3.⁸ Han skriver:

«Ettersom Lovavdelingen bygger på en formell forståelse av skillet mellom adgangen til å binde Norge folkerettslig og internrettslig etter Grl. § 115, får ACERs reelle makt nokså begrenset plass i vurderingen.»⁹

Elektrisitetsforordningen (2019/943) utvider EU-kommisjonens myndighet til å kreve informasjon fra land, nasjonale reguleringsmyndigheter og foretak, og kommisjonen kan gi bøter hvis informasjon ikke blir utlevert. Bjørnebye påpeker at informasjonsplikten har blitt gradvis utvidet siden de tidligere el-forordningene (1228/2003 og 714/2009), og skriver:

«Tatt i betraktning at Lovavdelingen uttrykte tvil om konklusjonen allerede i 2004, og at informasjonsplikten senere har blitt vesentlig utvidet, er det etter mitt syn ikke gitt at myndighetsoverføringen slik den er regulert i elforordning 2019/943 vil være å anse som «lite inngripende» etter Grl. § 26.»¹⁰

Samlet vurdering

Peter Ørebech, som er professor i rettsvitenskap ved Universitet i Tromsø, har på oppdrag fra Nei til EU skrevet en betenkning om den økte myndigheten som ACER får gjennom Energipakke 4.¹¹ Ørebech mener Stortinget ikke kan gjøre vedtak etter Grunnlovens § 26.2. Mens Bjørnebye vurderer kun de ytterligere elementene av myndighetsoverføring som følger av Energipakke 4, mener Ørebech at det må gjøres en samlet vurdering av den myndighetsoverføringen som både tidligere energipakker og Energipakke 4 innebærer:

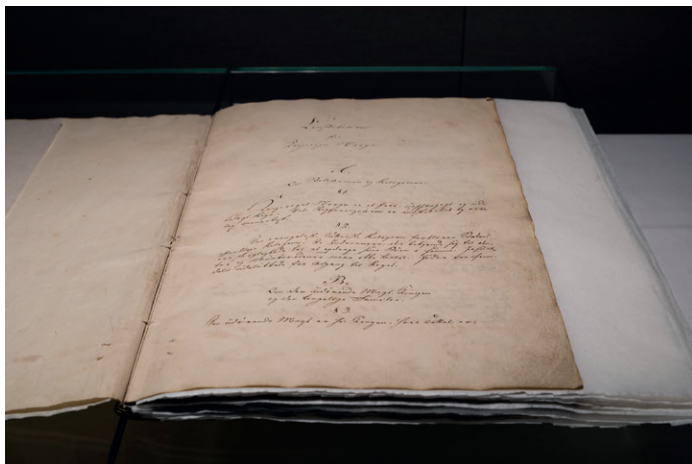
«Hvordan skal en måle om overgang av beføyelser er «lite inngripende»? I dette grunnleggende spørsmål er jeg kommet til at gode rettspolitiske hensyn tilsier at det eneste mulige er en vurdering av akkumulert myndighetsovergang; selv om dette har skjedd etappevis, altså summen av alle beføyelser i energi saker inntil et visst tidspunkt. Dvs. det EU har oppnådd i kraft av Energipakke 2,3 og 4. Det er dette som må være skjønnsstema-»¹²

Dette blir da en sammenligning av situasjonen på energiområdet ved EØS-avtalens inngåelse i 1992 og hvordan situasjonen ser ut nå i 2020. Ørebech fremhever at RME er underlagt ACER, men ikke kan instrueres fra nasjonalt hold, samtidig kan RME de kan treffe vedtak internt med virkning for private i Norge. Han skriver:

«Ved klassifiseringen er det avgjørende om RME er et organ for EU og ikke et organ for Norge. Norge har kun plikter i forhold til organet – vi må huse og finansiere det (også ACER) – men ingen rettigheter. Organet er fristilt fra norske offentlige og private interesser. Organet vil i sine vedtak som rammer private norske aktører, aldri komme til å gjøre noe annet enn det EU dikterer via ESA. Dvs. at Norge ved «den valgte konstruksjon» derved har gitt slipp på «kontrollmuligheten» og er således ikke lengre «herre» i eget hus.»¹³

Konstitusjonell sedvane?

Som Ørebech mener jeg det er gode grunner for at målestokken for hvor inngripende en beslutning er, bør være den samlede myndighetsoverføringen på saksfeltet. Konsekvensen av en praksis som kun vurderer den stegvise myndighetsoverføringen, er at et alminnelig stortingsflertall relativt enkelt kan omgå Grunnlovens

Grunnloven: Det som i dag er § 115 ble tatt inn i Grunnloven i 1962 (§ 93), og gir hjemmel for at Norge kan avstå suverenitet på et begrenset område til en organisasjon Norge er medlem av. Flere ganger har det vært reist forslag på Stortinget om å redusere flertallskravet fra tre fjerdedeler til to tredjedeler. Endringsforslagene har ikke blitt vedtatt. (Foto: Stortinget.)

mindretallsvern ved å dele opp og spre myndighetsoverføringen over tid. Dette problemet er forsterket av at det samme alminnelige flertall har fått definisjonsmakt for hva som er «lite inngripende» og ut fra de siste års praksis dermed unntatt fra kravet i § 115 om kvalifisert flertall (tre fjerdedeler). § 115 ble opprettholdt ved grunnlovsrevisjonen i 2014 (tidligere § 93), og det er lite holdbart at Stortinget deretter med alminnelig flertall skal kunne gjøre vedtak som nærmest gjør bestemmelsen til en nullitet.

Begrepet «lite inngripende», som er blitt målestokken for å anvende § 26.2, står verken i denne paragrafen eller i § 115. Praksisen er altså uten støtte i Grunnlovens egen ordlyd, og er preget av en stor grad av skjønn. Både Peter Ørebech og Eirik Holmøyvik har anført at dette ikke er noen konstitusjonell sedvane¹⁴, selv om Lovavdelingen og stortingsflertall forholder seg som om det var det.

Mer enn lite inngripende

Hvis vi så likevel ser spesifikt på den videre myndighetsoverføringen som ligger i Energipakke 4, i forhold til det som per i dag er inntatt i EØS-avtalen, er min vurdering at også dette er mer enn «lite inngripende». Til grunn for denne vurderingen ligger en forståelse av at beslutningskjeden ACER-ESA-RME innebærer at det kan treffes

vedtak med direkte virkning i Norge og at myndighetsoverføringen derfor ikke er rent folkerettslig.

Norge deltar uten stemmerett i ACER, og har dermed ikke likeverdig deltagelse med et EU-land. Alle direktiver og forordninger er utformet av EU, og ikke noe norsk organ får beslutningsmyndighet overfor EU. Det er altså ingen gjensidig myndighetsoverføring. Selve myndighetsoverføringen er avgrenset til energiområdet, men dette er et viktig samfunnsområde, med stor betydning både for næringsliv og innbyggere. Energiområdet er nært knyttet til samfunnssikkerhet og er politisk sensitivt. Vedtak angående for eksempel kapasitetsreserver i strømmettet og bruken av flaskehalsinntekter har ikke bare konsekvenser for de direkte involverte aktørene, men vil også påvirke strømprisen for industri og forbrukere over hele landet.

Energipakke 4 er et meget omfattende regelverk som begrenser det nasjonale handlingsrommet, som det er redegjort for i flere tidligere kapitler i dette heftet. Det følger videre av EØS-loven § 2 at gjennomført EØS-regelverk har forrang foran andre lover og forskrifter. Innenfor denne rammen er det vanskelig å se at Norge har særlige muligheter til å avbøte uheldige virkninger som måtte oppstå på grunn av myndighetsoverføringen, uten å måtte gå i en forhandlingssituasjon med EU.

Betydelig bøteleggingsmyndighet

Den retten ESA i dag har til å kreve utlevering av informasjon og å ilegge bøter ved brudd på informasjonsplikten (el-forordning 714/2009, del av Energipakke 3) blir utvidet. I Energipakke 4 med el-forordning 743/2019 gjelder informasjonsplikten all informasjon som er nødvendig for å håndheve forordningen, mens det tidligere har vært avgrenset til håndheving av enkeltbestemmelser. ESA skal kunne kreve at norske myndigheter gir all nødvendig informasjon, og hvis ikke kan ESA kreve informasjonen direkte fra de involverte foretakene i Norge (artikkel 65). Hvis et foretak gir feil eller ufullstendig informasjon kan ESA gi bøter på opptil 1 prosent av årsomsetningen (artikkel 66(2)).

I tillegg gis også RME en bøteleggingsmyndighet i det reviderte elmarkedsdirektivet (2019/944, artikkel 59(3)). RME kan ilegge bøter til strømselskap i Norge som ikke følger direktivet, vedtak fra RME eller ACER. En bot kan være opptil 10 prosent av selskapets årlige omsetning. Bøteleggingsmyndigheten må sies å være både

bred og kunne gjelde svært store beløp. I og med at RME er en forlengelse av EUs forvaltningsapparat på energiområdet, som skal effektivere ACERs vedtak og ikke kan instrueres av norske myndigheter, må også denne bøteleggingsmyndigheten anses som en myndighetsoverføring.

Energipakke 4 innebærer en overføring av bøteleggingsmyndighet, som potensielt kan være svært inngripende for norske foretak.

Noter

- 1 «Grunnlovens grenseland», Klassekampen 05.01.18.
- 2 Klassekampen 05.01.18.
- 3 Klassekampen 05.01.18.
- 4 Klassekampen 29.01.18.
- 5 Klassekampen 29.01.18.
- 6 Hans Petter Graver: *Grunnlovens § 115 og ACER-saken*, utgitt av Nei til EU november 2018, side 51.
- 7 Henrik Bjørnebye: *Hva betyr EUs ren energi-pakke for Norge*, utgitt av Norsk klimastiftelse som rapport nr. 03/2020.
- 8 Lovavdelingens grunnlovsvurdering 27.02.18.
- 9 Bjørnebye 2020, side 8.
- 10 Bjørnebye 2020, side 9.
- 11 Peter Ørebech: *EUs Energibyrås Energipakke 3 & 4 og Kongeriket Norges Grunnlov*, utgitt av Nei til EU september 2020.
- 12 Ørebech 2020, side 7.
- 13 Ørebech 2020, side 8.
- 14 Ørebech 2020 og Eirik Holmøyvik: «Kor sikker er 'sikker konstitusjonell praksis'», Nytt Norsk Tidsskrift, mai 2013.

Klima og «ren energi»

EU kaller Energipakke 4 for «ren energi». Det handler mye om fornybart.

Av Morten Harper

EU har stor importavhengighet, både av strøm og andre energibærere (se figur 1 og 2). EU-kommisjonen mener løsningen er å satse på flere energikilder og ruter for leveranse. Samarbeid på tvers av landegrensene skal avbøte krisesituasjoner. EUs forsyningssikkerhet for er et grunnleggende hensyn for energiunionen. I forlengelsen av dette er energieffektivisering også et sentralt element, både for å redusere avhengigheten av import og for å nå EUs klimamål.

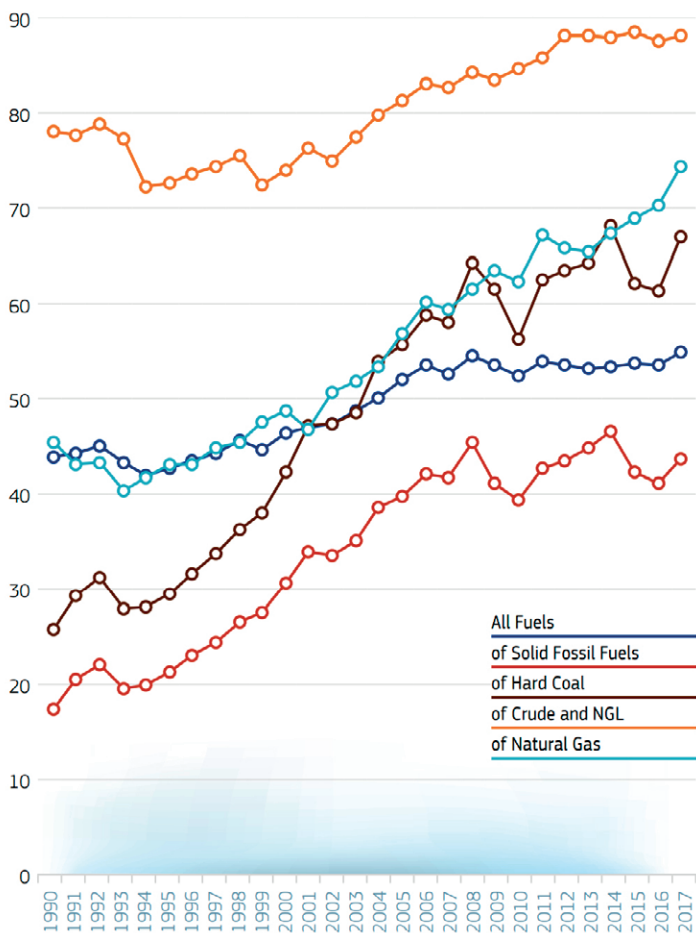
EUs klimapolitikk er bedre på målsetninger enn gjennomføring. I perioden 2013–2018 har EU gjort mindre enn en tredjedel av de kuttene de burde ha gjennomført for å nå klimamålene. EU vil ha mer fornybar energi, men en svært stor andel er importert biomasse uten at EU regner med utslippene som dette fører til.¹

Fornybardirektivet

Det norske kraftsystemet er tilnærmet 100 prosent fornybart, primært på grunn av vannkraft. Da er det ikke sikkert at regler som passer for EU-landene også vil passe for Norge. Norge er dessuten en stor energileverandør, mens EU er nettoimportør av energi. Energiunionen er, selvsagt, utformet for å ivareta EUs interesser som energikjøper.

Det reviderte fornybardirektivet (2018/2001) skal særlig øke andelen fornybar energi i strømproduksjon, innenfor oppvarming og avkjøling og i transportsektoren. Direktivet setter et overnasjonalt bindende mål om minst 32 prosent fornybarandel i EUs samlede forbruk innen 2030. Det skal fastsettes et nasjonalt bidrag fra hvert enkelt land.

Direktivet setter krav til forenkling av konsesjonsprosesser for fornybar energiproduksjon. Dette kan føre til mer utbygging av for eksempel vindkraft på land. De omstridte opprinnelsesgarantiene utvides til å gjelde all fornybar energi.² Samtidig er det regler som skal legge til rette for at sluttbrukere som produserer strøm enklere skal kunne selge overskuddskraft.

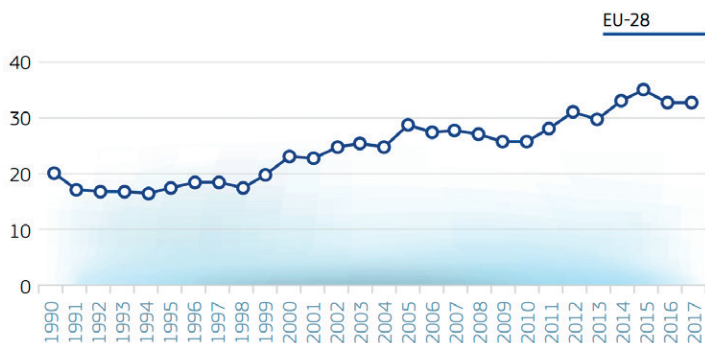

Figur 1: EUs import av ulike energikilder fra land utenfor unionen i prosent. (Kilde: Eurostat, EU energy in figures 2019.)

Energieffektivitet og bygg

Det reviderte energieffektiviseringsdirektivet (2018/2002) setter et energieffektiviseringsmål på 32,5 prosent på EU-nivå innen 2030. Målet er ikke bindende, men landene skal indikere hva de kan bidra med som del av de nasjonale klima- og energiplanene. Samtidig er landene forpliktet til å foreta årlig energisparing tilsvarende 0,8 prosent av sluttbruken (ut fra gjennomsnitt i årene 2016–18).

Energipakke 4 inneholder også det reviderte bygningsenergidirektivet (2018/844) med energikrav til bygninger, krav om å ha en energimerkeordning og til tekniske anlegg i bygninger. Det

Figur 2: EUs import av elektrisitet målt i millioner tonn oljeequivalenter, Mtoe. (Kilde: Eurostat, EU energy in figures 2019.)

skal lages en langsiktig strategi for rehabilitering av alle bygninger med mål om å gjøre bygningsmassen energieffektiv og karbonfri i 2050. Det stilles krav om installasjon av selvregulerende utstyr for temperatur og kontrollsystemer, samt at det skal være jevnlig inspeksjon av varme- og klimaanlegg. Krav stilles også om tilgjengelig elbillading. En nasjonal database skal registrere energimerking av bygninger, i det minste offentlige bygg.

Det tidligere fornybardirektivet fra 2009 er tatt inn i EØS-avtalen, men det er verken energieffektiviseringsdirektivet fra 2012 eller bygningsenergidirektivet fra 2010.³ Energipakke 4 vil dermed innføre en rekke nye regler og krav i EØS. Det er imidlertid ikke nødvendig å innføre verken energipakken eller enkelte direktiver hvis et politisk flertall mener dette er gode regler. Tilsvarende bestemmelser kan i stedet fastsettes som norsk lov eller forskrift, der man mener dagens regler ikke er tilstrekkelig.

Noter

1 Se videre Ole Dahle Kvadsheim: *EUs klimapolitikk og konsekvensene den har for Norge*, rapport utgitt av Nei til EU august 2020.

2 Se kapitlet «Trussel mot norsk industri» tidligere i dette heftet.

3 Det første bygningsenergidirektivet (2002/91) er inntatt i EØS.

Hva skjedde med forutsetningene for Energipakke 3?

På en rekke punkter er forutsetningene som lå til grunn for Stortingets ACER-vedtak i 2018 brutt.

Av Jan R. Steinholt

Stortinget vedtok i mars 2018 at Norge skal innordne seg under EUs tredje energipakke og energibyrået ACER. Beslutningen var etter Nei til EUs oppfatning i strid med Grunnloven, derfor har Nei til EU gått til sak mot staten ved regjeringa Solberg. Høyesterett avgjør på nyåret 2021 om domstolene får lov til å realitetsbehandle saken. I den forbindelse bør man notere seg at nesten ingen av Stortingets egne forutsetninger for tilslutning til den tredje energimarkeds-pakka er innfridd.

Selv med bare alminnelig flertall var regjeringa avhengig av støtte fra Ap. Men motstanden i folket og innad i Arbeiderpartiet var enorm. Derfor var det nødvendig å roe gemyttene med en serie forutsetninger og «garantier» om fortsatt nasjonal kontroll med vår energiforsyning.

Flertallets forlik

Det ble inngått et forlik mellom Arbeiderpartiet, MDG og regjeringspartiene Høyre/Venstre/Frp som også skulle formidles til EU (noe som har rent symbolsk verdi). Forutsetningene i dette forliket er kjent som Aps «åtte ufravikelige krav». En del av avtalen var at forutsetningene skulle innarbeides i energiloven. Det har ennå ikke skjedd. Høsten 2020 er forslag til endringer i energiloven lagt ut på høring. Forslaget tar bare delvis høyde for den absolutte forutsetning at Statnett skal være eneier.

Punktene i avtalen mellom flertallspartiene og de kravene som Arbeiderpartiets landsstyre vedtok var ikke helt identiske på alle punkter. Aps eget vedtak om suverene beslutninger om utenlandskabler sa at ingen nye kabler kunne *vurderes* før erfaringene med de to kablene som er under bygging var gjennomgått. Det vil si at konsesjonsbehandling av NorthConnect-kabelen skulle

skrinlegges. Dette har ikke skjedd. Da Stortinget behandlet spørsmålet 23. april i år, ville Arbeiderpartiet ikke støtte forslag som sa entydig nei til NorthConnect. Heller ikke forslaget om å be EU fjerne NorthConnect fra EUs liste over prioriterte prosjekt stemte Ap for. Isteden støttet Ap seg på avtalen med regjeringa om å utsette konsesjonssøknaden.

Bakdør i energiloven

7. september 2020 sendte departementet forslaget til endringer i energiloven ut på høring, to og et halvt år etter avtalen om at loven skulle endres for å sikre Statnett monopol. Her er det imidlertid lagt inn ei bakdør hvor Statnetts monopol er omskrevet til at konsesjon bare kan gis til den systemansvarlige (Statnett) *«eller foretak der denne har bestemmende innflytelse»*.

Dette vil i praksis kunne bety at Statnett kan være største aksjonær i et NorthConnect som likevel videreføres som sjølstendig selskap. En mulig konsekvens er at døra stenges helt for at flaskehalsinntekter fra denne kabelen brukes til å redusere nettleia. Dette fordi selskapet, med støtte i en rådgivende uttalelse fra EU-domstolen i saken om mellomlandsforbindelsen Baltic Cable, kan hevde at NorthConnect utelukkende drifter mellomlandsforbindelsen og at inntekter derfor utelukkende kan gå til vedlikehold av forbindelsen og dens eiere.

Bare ett av åtte krav er innfridd

I avtalen Ap gjorde med regjeringspartiene og MDG i 2018 var punktet om utenlandskabler formulert slik at erfaringene ikke trenger å være med de to kablene som nå bygges, man kan høste erfaring av andre eksisterende kabler. Og premisset om å *vurdere* er byttet ut med *etablere*. Det var Aps opprinnelige krav som ga et knapt flertall i partigruppen, og derfor er denne forutsetningen vurdert i oversikten.

Som oversikten nedenfor viser, er de fleste forutsetningene allerede brutt – eller på vei til å bli brutt. Bare ett av åtte krav er innfridd, og selv denne forutsetninga er nå under press fra ESA.

Åtte «ufravelige krav»	Dette er realiteten	Status 2020
1. Det skal være nasjonal og samfunnsmessig kontroll over vannkraftressursene.	Eierskapet består, men kontrollen over eksport/import av kraft forsvinner. ¹	UVISST
2. Det offentlige eierskap til norske vannkraftressurser skal ligge fast, og minst to tredjedeler skal være offentlig eid.	Dette er fortsatt tilfellet i dag, men ESA forbereder en ny omkamp om vannkraftressursene. ² Vindkraft er ikke nevnt. Her er det ingen krav til offentlig eierskap eller hjemfall.	INNFRIDD
3. Norsk fornybar kraftproduksjon skal bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge og til å erstatte fossil energi med fornybar energi.	Norsk fornybar kraft forsvinner allerede ut av landet, og dette vil øke dramatisk under et ACER-regime. Import av europeisk strømpris kan true tusenvis av arbeidsplasser i kraftkrevende industri. ³ Mer kraftutveksling betyr også økt import av kullkraft.	IKKE INNFRIDD
4. Norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge, herunder avgjørelser knyttet til industri og utkobling av kraft.	NVE og departementet (OED) beholder kontrollen på enkelte områder (som flomsikring), men frasier seg den på andre. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) vil stå til ansvar overfor ACER og ESA, ikke NVE og OED.	IKKE INNFRIDD
5. Beslutninger om eventuelle nye utenlandskabler skal fortsatt være en suveren beslutning fattet av norske myndigheter og erfaringene med de to kablene som nå bygges gjennomgås før nye utenlandsforbindelser kan vurderes.	NorthConnect-kabelen er et prioritert EU-prosjekt (PCI). ACER skal gjennom RME påse at prioriterte prosjekt blir gjennomført. Stortinget stemte våren 2020 ned forslag om at kabelen måtte fjernes fra PCI-lista til EU. Spørsmålet om konsesjon er bare midlertidig utsatt.	IKKE INNFRIDD

<p>6. Eventuelle nye kabler skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme.</p>	<p>På EU-nivå vil enhver kabelforbindelse kunne framstå som «samfunnsøkonomisk lønnsom», uten at den lønner seg for Norge. For enkelte kommuner med egne kraftselskaper kan dette isolert sett være lønnsomt på grunn av økt strømpris, men industri og forbrukere i landet for øvrig vil tape. Et norsk kabel-nett kan også være i strid med blant annet statsstøttereglene i EØS fordi det hindrer kraftomsetning på «markedsmessige vilkår».</p>	<p>UVISST</p>
<p>7. Statnett skal eie og drifte alle framtidige mellomlandsforbindelser. Dette skal inntas i energiloven.</p>	<p>Statnett må da kjøpe ut eierne i NorthConnect. De foreslåtte endringene i energiloven (2020) åpner for at Statnett får et ufullstendig monopol, med innslag av private eiere.</p>	<p>UVISST</p>
<p>8. Flaskehalsinntektene skal fortsatt kunne benyttes til å redusere nettariffene så vel som til vedlikehold og utbygging av det norske strømmettet.</p>	<p>Deler av flaskehalsinntektene kan benyttes til å redusere nettleia. Men dette er en unntaksbestemmelse.⁴ Utbygging og vedlikehold har ubetinget førsteprioritet. I den reviderte elektrisitetsforordningen i Energipakke 4 gjøres unntaksmulighetene enda mer begrenset. For rene mellomlandsforbindelser med selskapsformer der Statnett ikke er eiere, vil bruk av flaskehalsinntekter til å redusere nettleia være uaktuelt.</p>	<p>UVISST</p>

Noter

1 «Ap sikrer ikke nasjonal styring av energipolitikken», Nei til EU 21.03.18, neitileu.no/aktuelt/ap-sikrer-ikke-nasjonal-styring-av-energipolitikken

2 «Omkamp om vannkraftressursene», Nei til EU 07.08.19, neitileu.no/aktuelt/omkamp-om-vannkraftressursene

3 «EUs energiunion, strømprisene og industrien», rapport fra De Facto april 2019, www.de-facto.no/2019/04/08/eus-energiunion-stromprisene-og-industrien/

4 «Korker igjen for fri bruk av flaskehalsinntektene», Nei til EU 22.03.18, neitileu.no/aktuelt/korker-igjen-for-fri-bruk-av-flaskehalsinntektene

Energiunionen tar form

Energipakke 3 utløste en kraftig EØS-debatt. I januar 2021 skal Høyesterett vurdere Nei til EUs søksmål om at Stortingets ACER-vedtak var i strid med Grunnloven.

Samtidig bygger Brussel energiunionen videre. EUs nye Energipakke 4 innebærer at energibyrådet ACER får enda mer myndighet på bekostning av nasjonal styring. Det gjelder spesielt utvikling og regulering av nettforbindinger over landegrensene. ACER kan også etablere et nytt lokalt kontor i Norge for oppfølging av EU-reglene, og foretak som ikke følger ACERs pålegg kan bli ilagt store bøter.

Energipakke 4 har konsekvenser for blant annet strømprisen, presset for utbygging av vindturbiner på land og muligheten for å bruke fornybar kraft til utvikling av grønn industri i Norge. Hvis «pakken» fra Brussel tas inn i EØS-avtalen.

Bli medlem med SMS:
Send **NEITILEU** navn og
e-post til **2090** (kr 200,-)